

west • vlaanderen werkt

een uitgave van WES

TECHNISCH ONDERWIJS

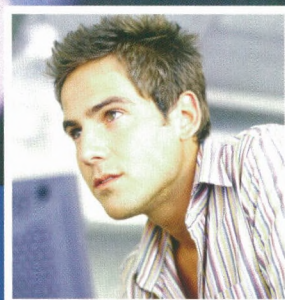
Technisch onderwijs in West-Vlaanderen

Het TSO: experimenterend innovatief

Gevraagd: jongeren gebeten door technologie

In de kijker: VTI Waregem

Meer en beter ondernemen

www.syntrawest.be

Ondernemen is als zeilen.

U bepaalt de juiste koers en zet alle zeilen bij om snel vooruit te gaan. U vertrouwt op navigatie-instrumenten en u rekent op de ervaring en inzet van uw hele team.

Maar het water is soms onstuimig en de wind kan draaien. En dan moet u uw beste stuurmanschap laten zien.

Uit welke hoek de wind ook komt, u staat er als ondernemer nooit alleen voor. U kunt rekenen op Syntra West als uw partner in grote uitdagingen. Ons engagement is: u, uw medewerkers en heel uw organisatie optimaal laten functioneren.

Via opleiding, opleidingsplanning, begeleiding en subsidieadvies.

Professionele oplossingen op korte termijn en een dynamische visie op de toekomst. Geef uw bedrijf de wind in de zeilen samen met Syntra West.

Meer en beter ondernemen met Syntra West:

- Opleiding
- Opleidingsplanning en competentie management
- Begeleiding
- Subsidieadvies

Voor meer inlichtingen in verband met onze dienstverlening aan bedrijven kunt u terecht op 050 70 28 07 of via e-mail: info@syntrawest.be

[hijs de zeilen]

west · vlaanderen werkt

3.2009 - n° 228 - 51ste jaargang

TECHNISCH ONDERWIJS

Ten geleide: 3
Technisch onderwijs in de schijnwerpers

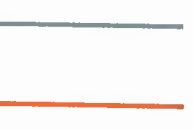
 Technisch en beroepssecundair onderwijs in de steigers 5
Ruben Plees, departement Onderwijs en Vorming

 Gevraagd: jongeren gebeten door technologie 11
Jan Van Hyfte, AGORIA Oost- en West-Vlaanderen

 Het technisch onderwijs: experimenterend innovatief 15
Lieselot Denorme, WES

 Technisch onderwijs in West-Vlaanderen 21
dr. Marie Van Looveren, WES

 IN DE KIJKER • VTiWaregem 28

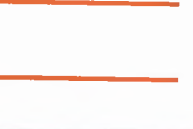
 CONJUCTUURNOTA 32

 REGIOSCAN: Hoeveel arbeiders en bedienden telt ūw gemeente? 35
Jens Vannieuwenhuyse, WES

 SPECTRUM 40

 WES-NIEUWS 44

 FISCALE FOCUS 46

 COLOFON 48

 PUBLICATIES WES 48

BIBLIOTHEEK

WES vzw

Baron Ruzettelaan 33

3 - 8310 ASSEBROEK/BRUGGE

E-mail: bibliotheek@wes.be

Website: www.wes.be

West-Vlaanderen Werkt is een uitgave van WES vzw met de steun van:

Provincie
West-Vlaanderen
Door mensen gedreven

west · vlaanderen werkt

4.2009

Volgend nummer verschijnt op **24 december 2009**

CREATIVE ECONOMY

Partners West-Vlaanderen Werkt 2009:

Onze groenten primeuren

600 ton verse gezonde groenten en fruit, dat is de dagelijkse aanvoer op de REO Veiling van Roeselare, een grote coöperatieve veiling. Hier worden meer dan 60 verschillende groenten en fruit, geteeld door 3.200 leden-tuinders, geveild. Deze kwaliteitsproducten vinden onder optimale omstandigheden hun weg naar de consument. Kwaliteit en voedselveiligheid staan hierbij steeds voorop.

www.reo.be

Reo | Oostnieuwkerksesteenweg 101 | B-8800 Roeselare

Tel. 051 23 12 11 | Fax 051 23 12 89 | info@reo.be

Technisch onderwijs in de schijnwerpers

Het technisch secundair onderwijs wordt niet altijd voldoende naar waarde geschat. Nog al te vaak komen jongeren in het technisch onderwijs terecht na een mislukking in het ASO, een noodgedwongen keuze dus. Nochtans heeft onze maatschappij nood aan technisch goed opgeleide mensen. De overgang van een industriële naar een kenniseconomie vraagt om technisch geschoolde mensen die tegelijkertijd creatief en innovatief kunnen omgaan met de beschikbare kennis.

Het technisch onderwijs staat dan ook voor een belangrijke opdracht. Enerzijds willen ze hun leerlingen voldoende technische vaardigheden aanleren waarmee ze aan de slag kunnen in de praktijk, anderzijds moeten deze jongeren ook een brede algemene vorming krijgen waarin creatief en innovatief denken en handelen centraal staat.

Met dit themanummer willen we het TSO in de schijnwerper brengen en vanuit diverse invalshoeken de maatschappelijke en technologische waarde aantonen.

De inspanningen die in de afgelopen legislatuur werden gedaan om het TSO te versterken, worden toegelicht in het artikel van **Ruben Plees**, die als adviseur op het departement Onderwijs en Vorming nauw betrokken is bij de hervormingen.

Het bedrijfsleven is vragende partij voor een sterk uitgebouwd technisch onderwijs. Bedrijven hebben nood aan technisch geschoolden die innovatief en creatief kunnen omgaan met techniek. **Jan Van Hyfte** van Agoria, de sectorfederatie voor de technologische industrie, onderstreept deze vraag en licht ook toe welke acties ondernomen worden om technologie en technisch onderwijs aantrekkelijker te maken.

Om de aansluiting tussen het technisch onderwijs en de arbeidsmarkt zo goed mogelijk te laten verlopen, is het belangrijk dat er intensief wordt samengewerkt. Scholen kunnen zonder inbreng vanuit het bedrijfsleven niet adequaat genoeg inspelen op nieuwe ontwikkelingen en technologieën. Het belang van deze samenwerking wordt geïllustreerd in het artikel van **Lieselot Denorme** (WES) die hiervoor gesprekken voerde met een technisch adviseur en twee technisch adviseur coördinatoren die deze samenwerking in de praktijk brengen. Er wordt tevens aandacht besteed aan de huidige positie van het technisch secundair onderwijs in het volledige onderwijsaanbod.

Om voldoende technisch personeel te kunnen vinden, is het belangrijk om het overzicht te behouden over de huidige generatie in het TSO. Hoeveel jongeren volgen een TSO-opleiding en binnen welke studiegebieden doen ze dit? Voor West-Vlaanderen worden deze vragen beantwoord in het artikel van **dr. Marie Van Looveren** (WES).

Dat technisch onderwijs aantrekkelijk kan zijn, komt duidelijk naar voren in de rubriek "bedrijf in de kijker", waarin deze keer een school centraal staat, het **VTI Waregem**.

In de regioscan ten slotte geeft **Jens Vannieuwenhuyse** (WES) een overzicht van het aantal arbeiders en bedienden in uw gemeente.

dr. Marie Van Looveren
sociaaleconomisch beleid, WES

port of zeebrugge

een netwerk voor Europa

- 13 miljoen ton roloverkeer
- 20 miljoen ton containerverkeer
- 2,2 miljoen nieuwe wagens
- 1 miljoen vrachtwagens
- 20 dagelijkse verbindingen met het V.K., Scandinavië en Zuid-Europa
- uitstekende distributiemogelijkheden o.a. in de Maritieme Logistieke Zone (MLZ)

Havenbestuur Zeebrugge / MBZ nv
Isabellalaan 1 - 8380 Zeebrugge
Tel. 050/54 32 11 - Fax 050/54 32 24
www.portofzeebrugge.be
mbz@zeebruggeport.be

PORT AUTHORITY ZEEBRUGGE

Technisch en beroepssecundair onderwijs in de steigers

Ruben Plees • adviseur departement Onderwijs en Vorming

De Vlaamse overheid leverde tijdens de voorbije legislatuur heel wat inspanningen om technische en beroepssecundaire opleidingen in het secundair onderwijs beter af te stemmen op de arbeidsmarkt. Zowel op het vlak van regelgeving als op het vlak van investeringen in het onderwijs werden verschillende stappen genomen. Daarnaast werden er ook acties ondernomen om het imago van beide onderwijsvormen op te krikken.

De opleidingen binnen het technisch en beroepssecundair onderwijs bestrijken een verrassend ruim veld. Ze variëren van 'vrachtwagenchauffeur' tot 'slagerij en vleeswaren' en van 'industriële onderhoudstechnieken' tot 'kinderzorg'¹. Naast de opleidingen in het voltijds secundair onderwijs, bestaan er voor jongeren van 15-16 jaar ook deeltijdse leersystemen, waarbij leren gecombineerd wordt met werken. Dit is het geval in het deeltijds beroepssecundair onderwijs en in de leertijd ('middenstandsopleiding'). Met een totaal van meer dan 700 opleidingen is het duidelijk dat de maatschappelijke waardering verschilt van opleiding tot opleiding.

Vraag hierbij is hoe we **maatschappelijke waardering** definiëren. De houding van werkgevers ten aanzien van tal van technische opleidingen is vaak positief: de kwaliteit van de opleidingen voldoet aan de verwachtingen en afgestudeerden kunnen snel worden ingezet op de werkvloer. Ook de overheid - zelfs internationaal² - kijkt de laatste jaren op een meer positieve manier naar technische opleidingen. Zo genieten technische studierichtingen bijvoorbeeld een ruimere financiering dan algemeen vormende opleidingen en probeert men via allerlei projecten het technisch onderwijs te promoten.

Daar waar jonge kinderen vaak nog positief staan tegenover techniek, blijkt deze 'zin' in techniek in de loop der jaren te verwateren. Speelt ook hier het verouderde onderscheid tussen arbeiders en bedienden, tussen handenwerk en hoofdwerk? Gaat het om het vermoeden van de ouders dat bij technische opleidingen de latere verdiensten lager liggen? Of ligt het aan het feit dat de kosten, verbonden aan het volgen van technische studierichtingen, soms hoger liggen dan deze van het algemeen vormend onderwijs? Het 'watervalstelsel', waarbij jongeren eerst kiezen voor algemeen vormende opleidingen om nadien 'af te zakken' naar technische opleidingen blijft hierdoor dan ook jammer genoeg bestaan. Nochtans tonen de cijfers uit de schoolverlatersenquête van de VDAB³ aan dat tal van deze richtingen prima perspectieven bieden op de arbeidsmarkt.

Om jongeren aan te zetten toch te kiezen voor technische opleidingen, werkte de Vlaamse overheid de voorbije jaren tal van maatregelen uit. Sommige zijn zichtbaar voor de buitenwereld, andere enkel binnen de scholen. Het keren van het tij is een werk van lange adem. Wanneer we de evolutie van de leerlingpopulatie onderzoeken, valt evenwel op dat de dalende trend van het aantal leerlingen in TSO- en BSO-opleidingen sedert 2004-05 stagneert en zelfs (miniem) keert (zie **figuur 1**)⁴.

Kennismaking met techniek, studiekeuzebegeleiding, infocampagnes, premiestelsel

Jongeren kunnen maar een bewuste keuze maken voor techniek wanneer ze er in hun vorming op een grondige manier kennis mee kunnen maken. Vandaar dat binnen de eindtermen⁵ wereldoriëntatie voor het lager onderwijs ook een luik 'technologie' werd voorzien, waarbinnen aan een aantal basisinzichten en attitudes moet worden gewerkt⁶. Goede praktijken rond het aanleren van techniek en het uitwerken van didactisch materiaal gebeuren binnen het TOS21-vervolgproject⁷. Hoewel er kan verwacht worden dat de invoering van deze eindtermen tot gevolg zal hebben dat kinderen meer kennis en mogelijk een positievere houding zullen ontwikkelen ten opzichte van techniek, betekent dit nog niet dat ze ook zullen kiezen voor technische studierichtingen.

Vandaar dat binnen de zogenaamde sectorconvenanten die de Vlaamse overheid sluit met bedrijfssectoren in een aantal gevallen een passage werd opgenomen over het **promoten van technische richtingen** bij jongeren. Voorbeelden van promotieactiviteiten door sectoren zijn de 'dag van de technologie' binnen de metaalverwerkende sectoren of 'toekomst op wielen'⁸ en 'de garagasten' voor de auto-sector.

Ook het **Beroepenhuis** kreeg de voorbije jaren ondersteuning. Deze vzw biedt in een interactieve tentoonstelling doe-activiteiten aan, waardoor leerlingen uit de derde graad van het basisonderwijs spelenderwijs kennismaken met verschillende beroepen en studierichtingen⁹.

Voor de technische en praktisch uitvoerende beroepen staan er in de kijker. In heel wat (technische) scholen worden bovendien **doe-dagen** ingericht. Tijdens deze dagen leren kinderen uit het basisonderwijs de mogelijkheden van technische beroepen en opleidingen kennen.

Ook binnen sommige proeftuinen kunnen kinderen uit het basisonderwijs de mogelijkheden van het secundair onderwijs ontdekken, zodat een meer gefundeerde studiekeuze mogelijk wordt.

Een directe beïnvloeding van de studiekeuze is in Vlaanderen niet gebruikelijk, al wordt er via allerlei **incentives** wel geprobeerd om sommige studierichtingen aantrekkelijker te maken. In de voorbije legislatuur werd bijvoorbeeld een premiestelsel ingevoerd, waarbij leerlingen die kozen voor een studierichting die leidde naar de invulling van een knelpuntberoep een premie kregen die in mindering werd gebracht op de schoolrekening. Hieraan werd een affichecampagne gekoppeld om jongeren ertoe aan te zetten te kiezen voor de betrokken richtingen¹⁰. Hoewel de maatregel duidelijk een gunstig effect had op de schoolkosten die ouders en leerlingen moeten dragen, bleek er géén invloed te zijn op de instroom in de betrokken studierichtingen.

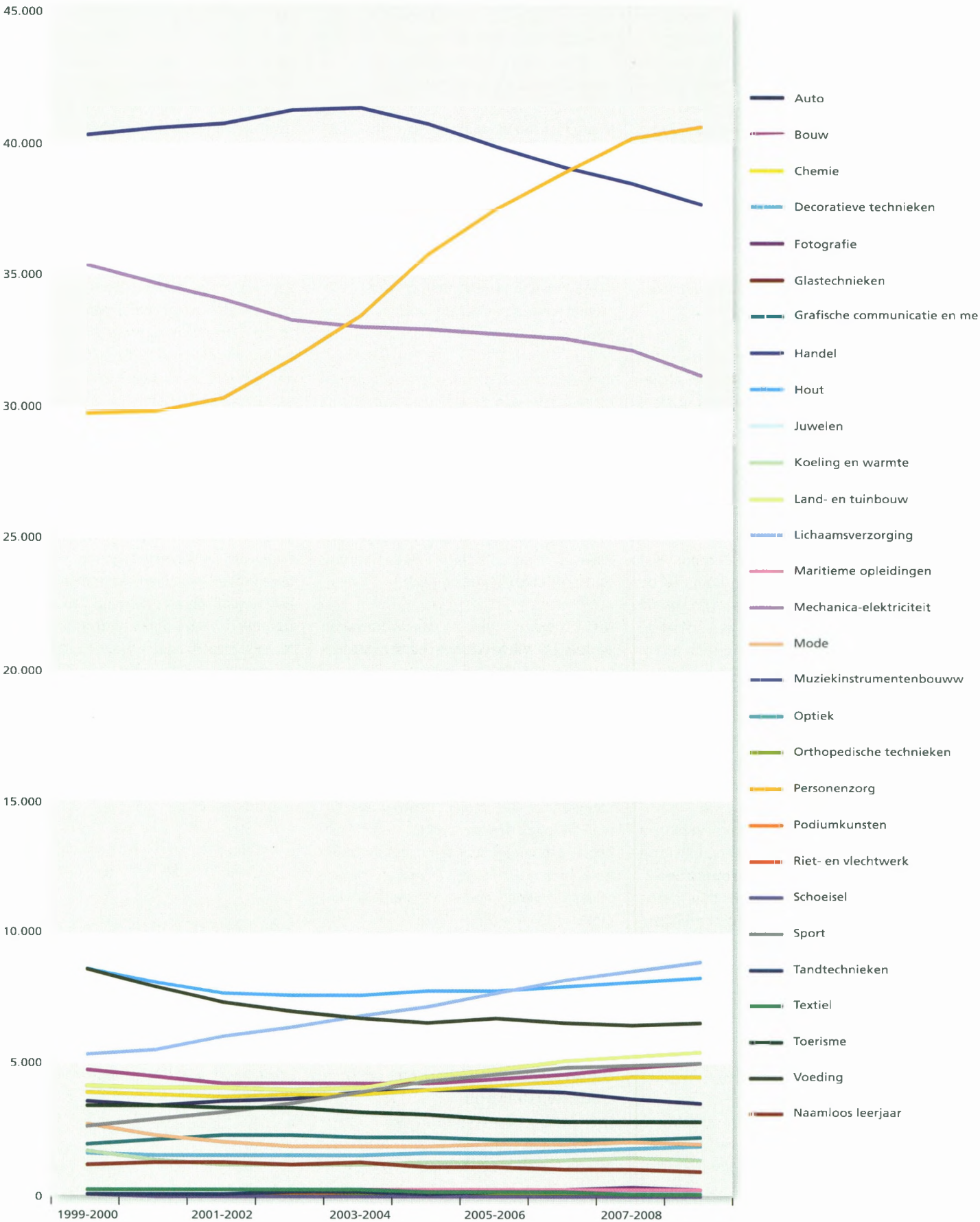
Tot slot ontving ook het **tv-programma 'De Acht'**, waarbij jongeren uit het technisch onderwijs een huis renoveerden, financiële steun. Dergelijke programma's, die tonen wat leerlingen uit het technisch en beroepssecundair onderwijs in hun mars hebben, zijn zeker van belang om het imago van de betrokken studierichtingen op te krikken.

Kwaliteit van de opleidingen zelf

Goed technisch onderwijs heeft nood aan drie essentiële elementen: een goed zicht op de behoeften van de arbeidsmarkt, goed getrainde en enthousiaste leraren én goed didactisch materiaal (zowel wat de uitrusting als wat het cursusmateriaal betreft).

Veeleer dan opleidingen te promoten, werd er de voorbije legislatuur voor

Figuur 1
Evolutie van de leerlingenaantallen in de verschillende technische & beroepsopleidingen, 1999-2008

gekozen om te werken aan de kwaliteit van de opleidingen zelf. Van kwalitatief hoogstaande opleidingen kan immers verwacht worden dat ze, op termijn, ook zullen genieten van een beter imago en dus meer leerlingen zullen aantrekken. Een mijlpaal hiervoor was de goedkeuring van het Decreet van 30/4/2009 betreffende de kwalificatiestructuur (B.S. 16/7/2009) dat voor technische opleidingen duidelijke **beroepskwalificaties** vastlegt, afgeleid van de beroepscompetentieprofielen. Technische opleidingen zullen dan ook veel nauwer moeten aansluiten bij de competenties gevraagd op de arbeidsmarkt.

Een meer direct contact is er tijdens de **stages**. Stages, zowel voor leerlingen als leraren, werden de voorbije legislatuur sterk gepromoot. Voor leerlingen uit studierichtingen waarbinnen dit zinvol is, organiseren de Regionale Technologische Centra (hierna RTC's) een VCA-examen, zodat ze 'VCA-geattesteerd' aan hun stage kunnen beginnen. Daarnaast werd ook het begrip **werkplekieren** geïntroduceerd: een leervorm waarbij de arbeidsplaats zelf de plaats is waar geleerd wordt¹¹. Eén van de vele voorbeelden is dat van een school te Beringen, waarbij leerlingen uit de laatste leerjaren in samenwerking met een bouwpromotor volledige huizen bouwen; het realiteitsgehalte van de opleidingen neemt hiermee enorm toe. Ook andere mooie voorbeelden werden intussen uitgewerkt, vaak in samenwerking met de RTC's¹².

Verder voerde de Vlaamse overheid binnen de scholen voor technologie en industriële technieken een **investeringsoperatie** uit: scholen kregen hierbij de kans hun machineparken te vernieuwen en te beveiligen. De Vlaamse overheid investeerde hiervoor sinds het schooljaar 2005-06 jaarlijks 10,5 miljoen euro. In totaal betekent dit dus een investering van meer dan 40 miljoen euro). Het regeerakkoord voor de periode 2009-14 voorziet het verderzetten van deze operatie¹³.

De **samenwerking** tussen scholen en andere organisaties wordt verder ondersteund door de RTC's. Zij zetten samenwerkingsverbanden op tussen scholen en andere organisaties (bedrijven, VDAB,

Syntra, ...) en kunnen acties ondernemen op het vlak van samenwerking rond (hoogtechnologische) infrastructuur en apparatuur, leerlingen- en lerarenstages en de technische nascholing van leraren.

Daarnaast werd ook de samenwerking tussen de scholen en de VDAB versterkt: voor laatstejaarsleerlingen in specifieke richtingen zoals hout, bouw, mechanica en mode, kunnen scholen voor 72 uur per leerling gebruikmaken van de infrastructuur van de VDAB. Bovendien stelt de VDAB zowel haar weblen als ander cursusmateriaal gratis ter beschikking van de scholen.

Een samenwerkingsvorm tussen scholen en de bedrijfswereld die al langer bestaat, zijn de convenanten: afsprakenkaders waarbinnen de scholen, de vormingsfondsen van sectoren en de overheid elkaar vinden op het vlak van stages, nascholing voor leraren, didactische uitrusting, ... Momenteel lopen een 20-tal convenants, onder meer rond de opleidingen bouw, kapper, transport en podiumtechniek¹⁴.

Tot slot werden ook tal van **initiatieven vanuit de Vlaamse overheid** gesteund: bij wijze van voorbeeld kan er verwezen worden naar de netwerken 'automotive', waarbij rond de autoconstructeurs netwerken van scholen werden georganiseerd, het project 'Will's Kracht'¹⁵ dat inzet op de ontwikkeling van arbeidsattitudes bij jongeren of het project 'Future Painter' waarbij leerlingen en leerkrachten binnen het studiegebied schilderen en decoratie de kans krijgen kennis te maken met de recente evoluties binnen hun vakterrein.

Hoewel het bovenstaande overzicht verre van exhaustief is, geeft het wel aan dat tal van initiatieven ontwikkeld werden om de opleidingen kwalitatief te verbeteren.

Werken aan de onderwijsstructuur en het onderwijsaanbod

Om de specialisatiejaren in het TSO (de zogenaamde 'zevende jaren') beter aan te laten sluiten op de noden van de arbeidsmarkt, keurde de Vlaamse overheid de voorbije legislatuur een omvorming

goed die de looptijd van deze erg gespecialiseerde opleidingen moet versoepelen. Deze versoepeling startte op 1 september 2009. In plaats van het klassieke 'schooljaar' zullen de opleidingen 'Se-n-Se'¹⁶ - zoals hun nieuwe naam zal zijn - één, twee of drie semesters kunnen duren. Bovendien moeten ze een belangrijk onderdeel aan 'werkplekieren' bevatten. In functie van deze Se-n-Se-opleidingen, maar ook voor overige opleidingen in de derde graad, zullen scholen bovendien een beroep kunnen doen op voordrachtgevers: specialisten uit het bedrijfsleven die ze inhuren voor een beperkte periode, zonder dat het daarom lesgevers van de eigen school moeten zijn¹⁷. Op die manier kunnen technische scholen ook een partner worden van bedrijven in het aanbieden van relatief korte (na)scholingstrajecten.

Een andere recente wijziging gebeurde op het vlak van het aanvragen van nieuwe studierichtingen. De wijziging maakt het mogelijk dat om het even wie (scholen, bedrijven, de Vlaamse regering, belangenorganisaties, ...) nieuwe studierichtingen kan voorstellen aan de hand van een vast formulier, waarin onder andere de behoefte aan deze opleiding wordt uitgeklaard. Ook bedrijven zullen met andere woorden voorstellen voor nieuwe studierichtingen kunnen indienen¹⁸. Op deze manier kan het onderwijs sneller inspelen op hiaten die in het onderwijsaanbod ontstaan, bijvoorbeeld door snelle technologische veranderingen. ■

¹ Een totaaloverzicht voor het voltijds secundair onderwijs is te bekijken op <http://www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=12988#264127>

² Zie onder meer OESO (2009) Learning for jobs. The OECD Policy Review of Vocational Education and Training.

³ http://www.vdab.be/trends/schoolverlaters_2008/index.htm

⁴ Het dient wel opgemerkt dat er sterke verschillen bestaan naargelang de studierichting; zo scoren studierichtingen binnen personeelzorg opmerkelijk beter dan nijverheidsgerichte opleidingen.

⁵ Eindtermen: minimumdoelen op het vlak van kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes die de onderwijsverantwoordelijke als noodzakelijk en bereikbaar acht voor een bepaalde leerlingengroep.

⁶ Voor de van toepassing zijnde eindtermen we-

reldoriëntatie, zie: <http://www.ond.vlaanderen.be/dvo/basisonderwijs/lager/eindtermen/wereldoriëntatie.htm>

⁷ Voor TOS21: <http://www.ond.vlaanderen.be/tos21>

⁸ Voor toekomst op wielen: zie www.toekomststopwielen.be

⁹ Zie: <http://www.beroepenhuis.be>

¹⁰ 'Het juiste vak? Premie op zak!': <http://www.ond.vlaanderen.be/publicaties/eDocs/pdf/245.pdf>

¹¹ Zie in dit verband: <http://www.ond.vlaanderen.be/werkplekieren>

¹² Zie onder meer, voor opleidingen lassen: http://www.ftml.be/Opleiding_lascentrum_LAG/21940/ftml

¹³ Een daadkrachtig Vlaanderen in beslissende tijden. Voor een vernieuwende, duurzame, en warme samenleving, p.27.

¹⁴ Overzicht van de onderwijsconvenanten: http://www.ond.vlaanderen.be/DBO/projecten/projecten_onderwijs-arbeidsmarkt.htm

¹⁵ Voor meer informatie, zie: <http://www.willskracht.be>

¹⁶ Se-n-Se staat voor 'secundair na secundair'.

¹⁷ Deze regeling werd naar scholen toe meegegeeld bij omzendbrief SO 55: <http://www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=12997#270010>

¹⁸ De hele procedure voor de aanvraag van nieuwe structuuronderdelen werd opgenomen in omzendbrief SO 60: <http://www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=12988>

Conclusie

Tijdens de voorbije legislatuur werden heel wat inspanningen verricht om technische opleidingen in het secundair onderwijs beter af te stemmen op de arbeidsmarkt. Hiertoe werden zowel op het vlak van de regelgeving als op het vlak van investeringen in het onderwijs verschillende stappen genomen. Al deze acties hebben hopelijk tot gevolg dat het imago van de opleidingen verbetert, waardoor méér jongeren een keuze maken voor het technisch en beroepssecundair onderwijs. Imago-campagnes gebeurden minder. Het spreekt voor zich dat dergelijke, inhoudelijke aanpassingen tijd vergen. Het wijzigen van een idee binnen een samenleving gebeurt immers niet van dag op dag. De zeer voorzichtige kering in de leerlingenaantallen is alvast hoopgevend. Hopelijk zet de trend zich voort. Immers: technici zijn er nodig, ook in de toekomst.

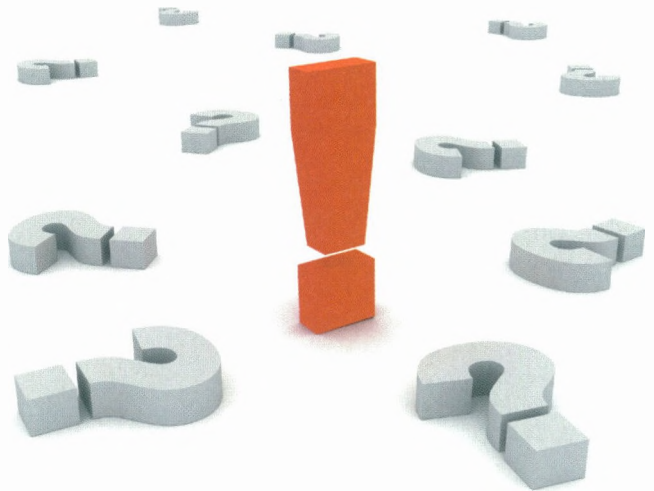

Personeelsbeleid voor de kmo

Of het nu over loonberekeningen of personeelsadministratie, advies over uw loonpositionering of personeelsbeleid gaat, bij SD Worx bent u aan het juiste adres. Onze regionale kantoren in Brugge en Kortrijk leveren een persoonlijke service op maat van uw kmo.

➔ Gistelsesteenweg 294, bus 203 - 8200 Brugge - tel. 050 28 94 00 - www.sdworx.be/kmo/brugge
 President Kennedypark 33 - 8500 Kortrijk - tel. 056 52 99 00 - www.sdworx.be/kmo/kortrijk

Zoekt u antwoorden op de sociaaleconomische uitdagingen in uw regio?

WES gidst u voorbij de vraagtekens

Van ??? Naar!

- Een succesvol sociaaleconomisch beleidsplan of streekpact opstellen en evalueren?
 - Ondersteuning bij projectmanagement?
- Een arbeidsmarktonderzoek op maat van uw regio?
- Oplossingen voor een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt?
- Verhoogde tewerkstellingsmogelijkheden voor kansengroepen?

Contacteer ons voor een persoonlijk en vrijblijvend gesprek!

Hans Desmyttere • adjunct-directeur • 0496 22 33 63 • hans.desmyttere@wes.be • www.wes.be

Bezoek ook ons 'Kennis- en Informatieplatform Regionale Economie' op www.regionale-economie.be

Gevraagd: jongeren gebeten door technologie

Jan Van Hyfte • stafmedewerker Vorming en Opleiding, AGORIA Oost- en West-Vlaanderen

Anno 2009 worden kinderen en jongeren ondergedompeld in een wereld van digitale audiovisuele middelen, automatisatie en technologie. Ze zijn gefascineerd door de nieuwste productevoluties en gaan spelenderwijs om met hightech gadgets. Kinderen hebben op dat vlak een groot voordeel: ze staan nog helemaal open om nieuwe zaken te ontdekken. Naarmate ze opgroeien blijkt die interesse, vooral tijdens het secundair onderwijs, echter weg te ebben. Erger nog, vanuit hun huidige comfortpositie vragen jongeren zich onvoldoende kritisch af wat ze later willen doen en welke competenties er morgen nodig zijn.

Ook als het verhaal even door een economische bril bekeken wordt, is er een probleem. Via het initiatief 'Vlaanderen in Actie 2020' streeft men ernaar om Vlaanderen naar de top vijf van Europese regio's te leiden. Daar is een goede reden voor: de huidige 25ste plaats op 125 regio's is niet slecht, maar verre van goed genoeg om ons te wapenen tegen de enorme maatschappelijke en socio-economische uitdagingen (zoals de vergrijzing, de schaarste van klassieke energiebronnen en grondstoffen, klimaatveranderingen, ...) die eraan komen.

Uiteraard zal Vlaanderen niet vanzelf evolueren tot een topregio. Een sleutelfactor in dit verhaal is alvast onze innovatieve kracht: willen we op langere termijn concurrentieel blijven, dan moeten we in staat zijn om nieuwe wetenschappelijke en technologische inzichten snel te vertalen naar producten en diensten. De kern van de zaak is echter de beschikbaarheid van menselijk potentieel met de juiste competenties om dit verhaal te realiseren.

Het wordt steeds duidelijker dat een goede toeleiding vanuit het onderwijs naar de arbeidsmarkt de belangrijkste hefboom is. De cruciale vraag is hier: wat kunnen en moeten we daaraan doen naar de toekomst toe?

Nood aan meer instroom

In het recente verleden gaf 15% van onze bedrijven te kennen dat ze hun expansie moeten afremmen door het gebrek aan geschikt personeel. Dit legt uiteraard een hypotheek op hun toekomst. Wellicht zou een gelijkaardige bevraging momenteel, door de moeilijke economische omstandigheden, andere resultaten geven. Maar zelfs in tijden van crisis situeren enkele van de belangrijkste knelpuntberoepen zich in de technologische sector: ingenieurs, ICT'ers, onderhoudstechnici, ...

Mogelijke oorzaken voor deze situatie liggen in volgende factoren:

• **Gevraagd: m/v met technologisch talent.** In de lagere school zijn meisjes nog evenveel geïnteresseerd in technologie als jongens. Dat bewijzen de evaluaties van de Girls' Days, een project waarmee Agoria via bedrijfsbezoeken meisjes uit het vijfde en het zesde leerjaar warm wil maken voor de industrie. Naarmate ze dichterbij hun beroepskeuze komen, vervallen ze echter in traditionele patronen. Hoe komt het dat jongeren, en meer specifiek meisjes, hun oorspronkelijke interesse in de technologische omgeving niet behouden? Het feit dat vrouwen ondervertegenwoordigd zijn in typisch mannelijke beroepen en sectoren blijkt in de praktijk een gigantisch verlies aan potentieel.

• **'Studeer maar hard, anders beland je nog in de fabriek': het cliché.** Volgens de studie 'Are you ready for the future?' heeft de industrie een slecht imago. Jongeren zien de industrie als iets vuils, als de grote boosdoener inzake milieuvervuiling. Volgens onze studie leeft dit beeld nog meer bij meisjes dan bij jongens. Zij zijn dan ook veel minder technologie-minded dan hun mannelijke leeftijdsgenoten. Er bestaat ook een stereotiep beeld van de ingenieur. 'Hij' wordt gezien als een wereldvreemde 'nerd' met ondermaatse sociale vaardigheden die niet betrokken is in de maatschappij. Het blijkt niet evident om dit beeld te doorbreken. Ook wat de job van de ingenieur precies inhoudt, is voor veel jongeren een raadsel.

• **Jongeren aanspreken vanuit hun eigen leefwereld.** Duurzame energie is een voorbeeld van een thema dat jongeren bezighoudt en vormt daarom een dankbaar aanknopingspunt om aan te geven waar technische opleidingen hun toepassing kunnen vinden. Het is niet moeilijk om vanuit die invalshoek duidelijk te maken dat je met een bepaalde opleiding iets substantieels kan bijdragen aan de samenleving. Het technisch onderwijs leent zich hier bij uitstek toe. Ook het volgen en integreren van technologische evoluties is zo'n stap. Leerlingen worden in hun persoonlijke levenssfeer met veel technologische nieuwigheden en gadgets geconfronteerd. Als een technische richting er niet in slaagt om 'mee te zijn' en om jongeren vanuit hun eigen leefwereld aan te spreken, komt ze gauw als saai of gedemodeerd over bij jongeren. Dit verschil in snelheden vergroot trouwens weer het spanningsveld tussen het onderwijs en het bedrijfsleven.

Kwalitatief tekort: de juiste competenties

De kwaliteit van het onderwijs in Vlaanderen is nog altijd goed. Uit de Agoria-enquête 'Skills for the Future' blijkt dat werkgevers relatief tevreden zijn over de basiskennis van pas afgestudeerden, omdat deze vaak voldoende is om op verder te bouwen. Het onderwijs slaagt dus in het overdragen van gerichte kennis en vaardigheden.

In dezelfde enquête erkennen werkgevers dat kennisontwikkeling en -overdracht een prioritaire opdracht blijft van het onderwijs, maar ze geven ook aan dat het bedrijfsleven mensen nodig heeft die hun kennis kunnen toepassen en gebruiken om nieuwe dingen te creëren. Bedrijven verwachten mensen met een goed bevattingsvermogen die over een aantal gedragskenmerken beschikken die hen toelaten om goede keuzes te maken, zichzelf te ontwikkelen en hun gerichte competenties op een betere manier aan te wenden.

Deze 'mindset' is een pure noodzaak: de technologische evolutie en de mondialise-

ring van onze economie noodzaakt bedrijven tot een grotere competitiviteit en leidt tot steeds kortere productcycli. Hierdoor eroderen kennis en vaardigheden steeds sneller. Als men erin slaagt om via het onderwijs jongeren goed voor te bereiden op 'leren leren' en 'levenslang leren', vergroot men hun inzetbaarheid op langere termijn. Het blijvend verwerven van kennis en vaardigheden is in de zienswijze van jongeren vaak nog een doel op zich, terwijl een bedrijf levenslang leren ziet als een basisvoorwaarde voor competitiviteit op de markt.

Ondernemingen voorspellen dat skills zoals het zelfstandig informatie kunnen verwerven en verwerken, het ontwikkelen van een groot zelflerend en probleemoplossend vermogen, projectvaardigheden hebben en out of the box denken een absolute noodzaak worden voor medewerkers van de toekomst. Mensen die in staat zijn om naast deze kwaliteiten 'over het muurtje te kijken' en om hun technologische competenties te combineren met commercieel inzicht, worden meer en meer de sterspelers op de arbeidsmarkt.

Overleg tussen onderwijs en bedrijfsleven

Er zijn de jongste jaren heel wat initiatieven op poten gezet om de band tussen het onderwijs en het bedrijfsleven te versterken. Denken we maar aan bedrijfsbezoeken voor aspirant-ingenieurs (Agoria organiseert die al 45 jaar), tal van stage-mogelijkheden voor zowel leerlingen als leerkrachten (onder andere via de paritaire fondsen INOM), of allerlei wedstrijdformules zoals de Mecatrophie (een wedstrijd rond draaien en frezen waarbij leerlingen uit het technisch onderwijs kennismaken met de arbeidsmarkt door een industriële toepassing te maken op machines van een bedrijf uit de technologische industrie).

Als we de instroomcijfers in technische en technologische richtingen bekijken, dan moeten we echter vaststellen dat deze acties tot dusver te weinig impact hebben gehad. Er zal dus nog een tandje bijgestoken moeten worden om de kloof tussen het onderwijs en de bedrijfsleven te dichten. Agoria Vlaanderen pleit voor

meer geconcentreerde acties waarbij de overheid, het onderwijs en het bedrijfsleven de handen in elkaar slaan. De vele kleine acties die momenteel gevoerd worden, missen immers slagkracht.

Een continue afstemming en matching tussen het onderwijsaanbod en de sectorale noden is noodzakelijk. Dit zowel met het oog op een betere inhoudelijke afstemming van de opleidingen op de verwachtingen van het bedrijfsleven, als met het oog op een rationalisering van het studieaanbod. Veel meisjes in het beroepsonderwijs kiezen bijvoorbeeld voor een richting kantoor, terwijl deze opleiding in de praktijk waarschijnlijk een ticket tot de werkloosheid is. De studie-inhoud is immers niet meer afgestemd op de noden en verwachtingen van werkgevers. Het bestaan van een dergelijke richting dient kritisch onder de loep genomen worden. De opleiding dient minstens bijgestuurd te worden en misschien is zelfs afschaffen hier aan de orde.

Stappen vooruit op dit vlak zijn slechts mogelijk mits overleg. Samen met het secundair en het hoger onderwijs levert Agoria inspanningen om onderwijscurricula zo goed mogelijk af te stemmen op de verwachtingen van het bedrijfsleven. Een goed voorbeeld van zinvol overleg tussen het onderwijs en het bedrijfsleven vinden we terug in de 'taskforce automotive'. In deze taskforce zetelen alle betrokken partijen, met name de voertuigindustrie (automobiel- en busbouwers) en toeleveranciers, Agoria Vlaanderen, de federale, de Vlaamse en de Brusselse overheden en de vakbonden. Het doel is om alle betrokken actoren in een ruim overleg samen te brengen om op korte termijn tot maatregelen te komen om een optimaal flankerend beleid voor de voertuigindustrie te bekomen.

Eén van de werkgroepen die in de schoot van de taskforce ontstond, spitst zich specifiek toe op de betere afstemming tussen het onderwijs en de industrie, en onderzoekt hoe knelpuntberoepen gemakkelijker ingevuld kunnen worden. Per constructeur werd een regionaal netwerk opgestart dat de constructeur en de toeleveranciers samenbrengt met scholen en de VDAB.

Een concreet project dat hieruit voortvloeide, is de opstart van een nieuw 7de specialisatiejaar 'automotive'. In dit 7de specialisatiejaar worden leerlingen met een diploma technisch onderwijs opgeleid om in voertuigassemblagebedrijven tewerkgesteld te worden. De afgestudeerden zullen beter voorbereid aan de slag kunnen omdat een deel van hun opleiding in een bedrijf zelf wordt georganiseerd à ratio van ongeveer twee dagen per week. Op deze manier ontstaat er een permanente samenwerking tussen de voertuigassemblers en het technisch onderwijs. Volvo Cars Gent is in dit project vanuit de bedrijfswereld de pionier. Als het project zijn toegevoegde waarde bewijst in het Gentse, zal het uitgebreid worden naar andere regio's.

Gevraagd: leerkrachten gebeten door technologie

Als het technisch onderwijs zich beter wil richten naar zijn afzetmarkt, lijkt een grote uitdaging bij de leerkracht te liggen. In de Agoria-studie 'Are you ready for the future?' vindt ruim een derde van de jongeren dat leerkrachten weinig begeestering tonen voor technologie en wetenschap. Het gevolg is duidelijk: zonder het te beseffen, oriënteert men de leerlingen weg van deze vakgebieden. Eerder werd al vermeld dat leerkrachten fungeren als cruciale kennis(over)dragers en dat het continu bijscholen voor iedereen een noodzaak is. Vrij vertaald betekent dit dat een leerkracht in het technisch onderwijs slechts zijn competentie kan bestendigen als hij of zij investeert in nieuwe kennis en meer voeling krijgt met de technologische sector.

Het is echter jammerlijk vast te stellen dat heel wat leerkrachten onvoldoende vertrouwd zijn met de technologische trends. Daarenboven valt het op dat leerkrachten te weinig ingaan op de mogelijkheid om een bedrijfsstage te doen, ondanks het feit dat scholen vaak lang moeten proberen om stageplaatsen in bedrijven te verkrijgen. Meer attitudevorming bij jongeren, en een betere integratie van attitudes in het onderwijs, blijven op die manier onmogelijk. De bewustwording van de leerkracht in de toeleiding van technisch geschoolden naar de arbeidsmarkt is wellicht de belangrijkste stap die moet genomen worden.

Conclusie

Zorgen voor een structurele oplossing voor de instroom op de arbeidsmarkt op middellange termijn, betekent dat we nu moeten werken aan meer overleg tussen de actoren en meer bewustwording bij leerkrachten. Agoria blijft in ieder geval ijveren om op een geïntegreerde manier het onderwijs en de industrie samen te brengen. Op die manier kan de technologische sector, in het belang van de individuele werknemer én zijn werkgever, een sleutelrol blijven spelen als motor van de economie en schepper van welvaart. ■

Samenvatting

Als de technologische sector succesvol de socio-economische uitdagingen van de toekomst wil aangaan, is de beschikbaarheid van mensen met de juiste competenties een cruciaal punt. De instroom vanuit het technisch onderwijs naar de technologische industrie is echter reeds geruime tijd een heikel punt. Op het eerste zicht is dit verwonderlijk aangezien jongeren vandaag de dag ondergedompeld worden in een wereld van hoogtechnologische middelen. Van naderbij bekeken valt echter op dat er zowel een kwantitatief als een kwalitatief probleem is: er is nood aan meer instroom en aan de juiste competenties. Bovendien missen bestaande initiatieven, die de kloof tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt willen dichten, impact. Meer overleg tussen alle betrokken partijen blijkt een harde noodzaak. Last but not least kunnen we enkel jongeren warm maken als in eerste instantie de leerkracht gebeten is door technologie... Ook op dat vlak is er nog veel werk.

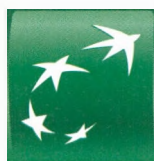
Het is
het moment
om uw woning
een stukje
ecologischer
te maken.

Ontdek de vele voordelen van het Groen+ krediet

Overweegt u voor uw woning energiebesparende ingrepen zoals dakisolatie, dubbele beglazing of zonnepanelen? Financier ze met het **Groen+ krediet** van BNP Paribas Fortis. Dan doet u nu meer dan ooit een goede zaak. Uw energierekening gaat omlaag. Uw woning stijgt in waarde. U krijgt meer belastingaftrek en de overheid neemt 1,5% van de interesten over. Ook BNP Paribas Fortis komt u maximaal tegemoet.

Zo maken we met vereende krachten onze planeet beter voor ons allen: de natuur, de mens en zelfs de eendjes.

Voorwaarden en info? Een simulatie? Ga beslist langs in het kantoor van BNP Paribas Fortis in uw buurt: wij zijn er voor u.

BNP PARIBAS
FORTIS

Groen+ krediet. *kredietvorm: lening op afbetaling. Geldig voor elk bedrag tussen 1.250 en 15.000 EUR. Enkel voor bepaalde energiebesparende werken en uitgaven aan uw woning uitgevoerd door een geregistreerd aannemer. Onder voorbehoud van aanvaarding van uw aanvraag door Alpha Credit nv, kredietgever, Ravensteinstraat 60/15, 1000 Brussel, dochteronderneming van Fortis Bank nv, B*W BE 0445.781.316, RPR Brussel, CBFA nr. 022051 A. Kredietagent: Fortis Bank nv, handelend onder de commerciële benaming BNP Paribas Fortis, Warandeborg 3, 1000 Brussel, BTW BE 0403.199.702, RPR Brussel, CBFA n° 25.879 A.

Foto: VTI Waregem

Het technisch onderwijs: experimenterend innovatief

De toekomst van het technisch secundair onderwijs vanuit de ogen van het onderwijsveld

Lieselot Denorme • sociaaleconomisch beleid, WES

Een goede afstemming van het onderwijs op het bedrijfsleven is cruciaal, zeker wat het technisch onderwijs betreft. In dit artikel vertellen Dirk Lamote, Luc Herpinck en Ronny Bernaert hoe ze met het onderwijs in hun school proberen in te spelen op de noden en wensen uit de nijverheidswereld. Daarbij hebben ze oog voor de vele voordelen van zo'n samenwerking, maar evenzeer voor de knelpunten.

Het TSO kent de laatste jaren een achteruitgang in de leerlingenaantallen. De belangrijkste oorzaak blijkt de profilering van de studierichting te zijn. Ook deze problematiek komt in dit artikel uitgebreid aan bod.

Foto: VTI Waregem

Aan het woord:

- › **Dirk Lamote**, technisch adviseur coördinator in het VTI Oostende
- › **Luc Herpinck**, technisch adviseur in HoTech Oostende
- › **Ronny Bernaert**, technisch adviseur coördinator in HoTech Oostende

Hoe zou u het huidige TSO-onderwijs omschrijven?

Dirk Lamote: Het secundair onderwijs is de laatste jaren ingrijpend veranderd. Alle leerplannen zijn nu projectmatig uitgeschreven. Daar waar leerlingen vroeger in staat moesten zijn om de vijf eigenschappen van ijzer op te dreunen, zal nu aan hen gevraagd worden voor welke toepassing ze een bepaald soort staal kunnen gebruiken en of ze zelf zo'n toepassing kunnen

ontwikkelen. Dat soort onderwijs maakt het noodzakelijk dat een TSO-school zijn deuren opent en meer gaat samenwerken met het bedrijfsleven. En dat zie je ook gebeuren. Maar wat stellen we vast? Ondanks deze opwaardering is het TSO op het vlak van leerlingenaantallen toch een problematische onderwijsrichting aan het worden. Sommige afdelingen, en dan zeker de theoretische, zijn op een dramatische wijze aan het inkrimpen.

Hoe komt dit?

Dirk Lamote: Hier zijn verschillende verklaringen voor.

Het grootste probleem ligt volgens mij bij de **profilering**. Daar waar het ASO en het BSO allebei een duidelijk profiel hebben, is dat bij het TSO veel minder het geval. Wie naar het ASO gaat, krijgt een algemene vorming en wordt geacht verder te studeren. Wie een BSO-richting volgt, maakt de keuze om meteen na het middelbaar te gaan werken en krijgt aldus een praktische vorming. Het TSO zweeft daar een beetje tussen. Je hebt er zowel doorstroom- als afstudeerrichtingen. TSO-leerlingen kunnen echt alle kanten op.

Bovendien kunnen mensen **moeilijk een beeld vormen** van wat je met een TSO-diploma kan doen. Met een BSO-diploma is dat helemaal niet zo. Iemand die in de afdeling 'elektriciteit' zit, wordt elektricien. Iemand die in de afdeling 'hout' zit, wordt timmerman. Maar wat wordt iemand die elektromechanica volgt?

Daarenboven zit je ook nog steeds met een **maatschappelijke visie**. Iedereen wil wel dat zijn of haar zoon of dochter op zijn minst burgemeester of minister wordt.

Luc Herpelinck: Mensen zien het technisch onderwijs ook nog steeds als een "zwakkere" richting. Onterecht, want dat is het helemaal niet meer.

Dirk Lamote: Ook van de nijverheid an sich heeft men een totaal verkeerd beeld. Veel mensen denken dat het er in een bedrijf nog steeds zo aan toegaat als in de film *Modern Times* van Charlie Chaplin. Een vuile en lawaaiige omgeving met repetitief bandwerk. Dat bedrijf lijkt echter in niets meer op de huidige hightechbedrijven. Tyco, Daikin, Deceuninck Plastics, ... dat zijn allemaal kleine sciencefictionverhaaltjes geworden. Bijna alles is er computergestuurd. En het zijn de TSO-leerlingen die deze machines besturen.

Hoe kan je mensen overtuigen van de waarde van het TSO?

Dirk Lamote: Dat is een taak van het onderwijs én het bedrijfsleven.

Ronny Bernaert: Er bestaan reeds heel wat gezamenlijke initiatieven om het technisch onderwijs aantrekkelijker te maken. Een voorbeeld is de **onderwijsvakmansroute, een initiatief van UNIZO**. Technische bedrijven over heel Vlaanderen zetten op een bepaalde dag hun deuren open voor leerlingen uit de derde graad van het lager onderwijs en uit de eerste graad van het secundair onderwijs. De boeiende verhalen van ondernemers moeten jongeren motiveren om bewust voor een technische of beroepssecundaire opleiding te kiezen.

Luc Herpelinck: Een project dat daar een beetje mee gelijkloopt, is **Dream Day**. Het verschil is dat het gericht is naar 17-jarigen om hen te helpen in hun studie- of beroepskeuze na het secundair onderwijs. Via Dream Day komen ze in contact met professionals die hun beroep met hart en ziel uitoefenen en erover vertellen vanuit hun persoonlijke ervaring. De meeste leerlingen kijken daar wel naar op.

Ronny Bernaert: Ook RESOC doet inspanningen om lagere scholen in contact te brengen met het technisch onderwijs. Een project dat hierin kadert is **Pet-Af voor Technische Vorming**. Met het project wil RESOC door allerlei initiatieven de doelgroep van 10- tot 12-jarigen op een verantwoorde maar speelse manier laten kennismaken met de begrippen techniek en wetenschap.

Dirk Lamote: Een ander project dat de doorstroming vanuit het basisonderwijs naar het technisch onderwijs kan bevorderen, is *My Machine* (zie spectrumrubriek). Het mooie aan dit project is dat zowel de basisschool, het technisch secundair onderwijs als het hoger onderwijs erbij betrokken worden.

Een initiatief als **openbedrijvendag** zorgt er ook voor dat mensen een meer realistisch beeld krijgen van hoe de nijverheid er nu uitziet.

Dergelijke initiatieven bestaan al langer. Toch blijft het aantal leerlingen dalen. Moeten dan geen andere acties genomen worden?

Dirk Lamote: De belangrijkste actie is volgens mij dat ervoor gezorgd moet worden dat het technisch onderwijs een duidelijke profilering krijgt.

Ronny Bernaert: Een duidelijk beeld scheppen van de hedendaagse nijverheid is volgens mij minstens even belangrijk. Mensen moeten weten hoe een bedrijf er vanbinnen uitziet.

Dirk Lamote: Toch mag het belang van de acties die we zonet vermeld hebben niet onderschat worden.

De heer Van Hyfte van Agoria schrijft in zijn artikel "een leerkracht uit het technisch onderwijs kan slechts zijn competentie bestendigen als hij of zij meer voeling krijgt met de technologische sector". Leven de leerkrachten nu in een ivoren toren?

Dirk Lamote: Ik geef eerlijk toe dat hier leerkrachten werken die in geen jaren nog de binnenkant van een bedrijf hadden gezien. Wetende dat het bedrijfsleven de laatste tien jaar een enorme omschakeling heeft gemaakt, was dat een serieus probleem. Daarom proberen we onze leerkrachten nu via peter- en meterschapsprojecten aan de stagebedrijven van onze leerlingen te koppelen. Op deze manier blijft die leerkracht op de hoogte van het reilen en zeilen binnen het bedrijfsleven.

Luc Herpelinck: Leerkrachten kunnen sinds kort ook zelf op bedrijfsstage. Het Regionaal Technologisch Centrum speelt hier een belangrijke rol als stagebemiddelaar tussen het bedrijf en de school. Een aantal leerkrachten hebben al zo'n stage gevolgd tijdens de zomervakantie en waren daar zeer positief over.

Stages tijdens het schooljaar liggen dan weer wat moeilijker omdat we dan vervanglerkrachten nodig hebben. Het RTC probeert dat probleem op te lossen door zelf een polyvalente persoon aan te werven die ze als vervanglerkracht naar de scholen kunnen sturen. Maar dat systeem zit momenteel nog een beetje in de kinderschoenen.

Foto: RTC West-Vlaanderen

Dirk Lamote: Een leerkracht die zelf op stage gaat, zou inderdaad het ideale scenario zijn. Maar zelfs met een vervang-leerkracht is het niet zo eenvoudig om dat allemaal te organiseren. Ik vrees dat dit de continuïteit van het lesgeven niet ten goede zou komen.

Luc Herpelinck: Ik heb opgevangen dat

het ministerie van Onderwijs de stage binnen enkele jaren zal verplichten. Als we goede vervangleerkrachten krijgen, zijn wij daar een absolute voorstander van! Het is belangrijk dat leerkrachten vertrouwd raken én blijven met de laatste technieken.

Dirk Lamote: Dat is zeker zo. En de meeste leerkrachten zijn zelf ook wel te vinden voor zo'n stage.

Als de technologie zo snel gaat, raakt de apparatuur in de scholen dan niet enorm snel verouderd?

Dirk Lamote: Daar ligt het probleem of de uitdaging. Wij willen onze leerlingen opleiden tot beslissingnemende operatoren van hoogtechnologische machines. Maar... wij kunnen die machines niet betalen! Meer nog, wij willen ze zelfs niet betalen! Als je weet dat sommige machines gemiddeld één miljoen euro kosten en al na drie jaar afgeschreven zijn, dan beseft je dat het gekkenwerk is om telkens te investeren in de nieuwste apparatuur. Daarom pleit ik voor een erg nauwe samenwerking met het bedrijfsleven. Laten we de leerlingen op hun machines opleiden.

Luc Herpelinck: Omdat die hoogtechnologische apparatuur zeer duur is, moedigt de Vlaamse overheid scholen ook aan om gebruik te maken van uitrusting van andere opleidingsverstrekkers. Zo kunnen onze leerlingen uit de finaliteitsjaren elk 72 uur gratis opleiding volgen in een VDAB-opleidingscentrum. Wij maken daar gretig gebruik van.

Ronny Bernaert: Natuurlijk beschikt elke school ook over een basisuitrusting aan machines en apparatuur. Om die aan te kopen, doen we een beroep op eigen middelen en kunnen we gebruik maken van de trekkingsrechten van het RTC. Alle scholen kunnen bij het RTC een projectvoorstel indienen. Naargelang de nood of de behoefte van het onderwijs- of bedrijfsleven, keurt het ministerie het project goed of niet goed. Wanneer een project wordt goedgekeurd, financiert het RTC 75% van het toestel. De overige 25% komt uit het bedrijfsleven. Dat betekent dat scholen bedrijven moeten overtuigen hierin mee te investeren.

De samenwerking gaat dus verder dan louter het ter beschikking stellen van machines. Er wordt van bedrijven ook verwacht dat ze mee investeren in jullie apparatuur. Wat is de meerwaarde voor hen?

Ronny Bernaert: Wat het meefinancieren van onze apparatuur betreft, ligt het voordeel vooral in het feit dat bedrijven deze machines ook kunnen gebruiken voor het

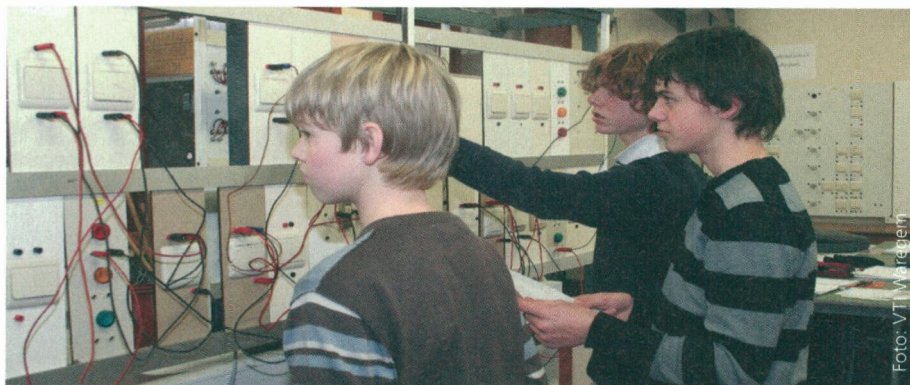

Foto: VTI Waregem

opleiden van hun werknemers. Leerlingen die op de nieuwste machines opgeleid worden, zijn trouwens ook beter voorbereid op het bedrijfsleven.

Dirk Lamote: Ook bedrijven hebben er alle belang bij om een goede band te hebben met de scholen. Tot vorig jaar (vóór de economische crisis, nvdr.) kreeg ik wekelijks gemiddeld vijf telefoontjes van bedrijven die op zoek waren naar elektriciens of mecaniciens met een operatorprofiel. TSO-leerlingen dus. Veel leerlingen blijven na hun stage in de bedrijven 'plakken'. Stages zijn voor bedrijven vaak interessant met het oog op toekomstige recrutering.

We waken er ook steeds over dat onze leerlingen interessante projecten krijgen in een bedrijf en daar niet zomaar hun tijd zitten te verdoen. Vorig jaar werkten bijvoorbeeld twee zevendejaars elke woensdag aan een project bij het Oostkampse bedrijf Tyco Electronics. Ze ontwierpen er een colorbadge, een systeem om kleurstoffen in kunststoffen te mixen. Dat project was zo'n succes dat het werd geïmplementeerd in het bedrijf! Je kan dus gerust stellen dat die samenwerking ook een meerwaarde kan bieden voor het bedrijf zelf. Het is wel zo, en dat is logisch, dat bedrijven enkel energie en tijd in zo'n project willen steken als het doelgericht en resultaatgericht is. We moeten hen niet betrekken in het nieuwe pedagogische debat of in didactische denkwijzen. Dat is onze taak.

Hebben bedrijven op dit moment inspraak in de opleiding van leerlingen?

Dirk Lamote: Bedrijven hebben inspraak in het opmaken van beroepscompetentieprofielen, niet in het opmaken van leer-

plannen. De Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) ontwikkelt samen met de beroepsverenigingen, met de socio-economische partners en met het onderwijsveld beroepscompetentieprofielen. Dat zijn gedetailleerde beschrijvingen van de competenties van een ervaren beroepsbeoefenaar die nodig zijn voor de uitoefening van zijn of haar beroep. De onderwijskoepels richten zich op die beroepsprofielen om de leerplannen op te maken. Op die manier heeft het bedrijfsleven dus wel een grote impact op de leerplannen.

Toch hoor je sommige bedrijven klagen dat de leerplannen niet afgestemd zijn op hun behoeften.

Dirk Lamote: Ik heb de beroepsprofielen en de leerplannen eens naast elkaar gelegd en moet zeggen dat er toch een goede match is. De leerplannen zijn wel degelijk goed afgestemd op de beroepsprofielen. Dus zomaar vlakaf zeggen dat het onderwijs niet goed afgestemd is, dat klopt niet.

Luc Herpelinck: Soms zie je wel dat er regionaal ergens een tekort aan is. Een aantal jaren geleden merkten we dat de leerplandoelstellingen niet echt overeenkwamen met wat onze stagebedrijven verwachtten. Daarom besloten we om de behoeften van de bedrijven uit onze regio eens in kaart te brengen. Uit die enquête bleek dat er in onze regio een tekort is aan technisch personeel voor industrieel onderhoud, technici die van alle markten thuis zijn. Wij hebben toen onze pedagogische adviseur ingelicht die een nieuwe studierichting 'mechanische onderhoudstechnieken' heeft ontwikkeld. Het ministerie van Onderwijs heeft deze studierichting

goedgekeurd, en vanaf 1 september 2010 zal ze in de verschillende scholen uit ons net kunnen aangeboden worden. Als het programma goedgekeurd wordt, kan het ook opengetrokken worden naar de andere netten.

Hoe zien jullie het TSO naar de toekomst toe ontwikkelen?

Dirk Lamote: Ik hoop dat een TSO-school een eigen profiel krijgt. Dat een TSO-school een innovatieve school wordt die zeer extern gericht is en die samenwerkt met de bedrijven. En dat het TSO, anders dan de andere onderwijsvormen, op deze manier een zeer hoog experimenteerhalte krijgt. Het technisch onderwijs moet zich profileren als experimenterend innovatief onderwijs. ■

Eandis, partner van de technische scholen

Dat het technisch onderwijs en een technisch bedrijf als Eandis mekaar treffen, ligt voor de hand. Leerkrachten en studenten in het technisch onderwijs zijn sterk geïnteresseerd in techniek, in weten, in vooruitgang. Kortom, in een boeiend technisch beroep. En Eandis gaat ook dagelijks om met energietechnieken: we maken aansluitingen voor elektriciteit en aardgas, zorgen voor de distributienetwerken naar de woningen en bedrijven, plaatsen en lezen de verbruiksmeters, onderhouden de straatverlichting en nog zoveel meer.

Beide zijn we dus bedrijvig en geboeid door techniek. Net daarom zijn we complementair, kunnen we van elkaar veel opsteken en kennis, vaardigheden en ervaring delen. Dat leidt tot verrijking langs beide kanten: de leerstof wordt boeiender, de opleidingen gericht, de beroepen aantrekkelijker. Bovendien willen we als dienstverlenende onderneming middenin de samenleving staan en er ons zo nuttig mogelijk maken. Daarvoor hebben we ook kwalitatieve werkrachten nodig die het technisch onderwijs kan leveren.

Daarom is een samenwerking tussen de technische scholen en Eandis opgestart. Die kent verschillende vormen:

- ① **Informatie aan de leerkrachten.** Moderne technieken vragen soms meer uitleg en specifieke terreinen als de elektriciteits- en gasdistributie zijn niet zo evident. Eandis biedt daarom technische info aan vanuit haar activiteitsdomeinen, met speciale onderwijspagina's op de website van Eandis, studiedagen voor leerkrachten, jaarlijkse 'Eandis Spitsdagen', tweedaagse stages voor leerkrachten bij Eandis enz.
- ② **De laatstejaars uit de technische richtingen ontmoeten.** Werkgevers zoeken de beste medewerkers, ook Eandis. Zo zijn er schoolstages, begeleiden we eindwerken, zitten we in examenjury's, zodat er ook persoonlijk contact is met laatstejaarsstudenten.
- ③ **Het werken bij Eandis promoten.** Dat gebeurt door jobs realistisch voor te stellen, argumenten aan te dragen en de moderne werkingsmiddelen en innovaties, evenals de aandacht voor persoonlijke groei, veiligheid, opleiding, vakkundigheid en zelfstandig werken bij Eandis te illustreren.
- ④ **De technische opleidingen en beroepen stimuleren.** De samenleving heeft er alle belang bij dat technische opleidingen naar hun waarde worden geschat. De vraag naar bekwame technici zal nog vergroten, zeker in de digitale wereld van morgen. Een grote werkzekerheid, interessante projecten, een goede verloning, mooie loopbaanvooruitzichten en veel doorgroeimogelijkheden zijn zeker troeven van vele technische beroepen. Wij willen het technisch onderwijs dus mee naar voor schuiven als een waardevolle studierichting, die naar boeiende beroepen leidt, met zelfs meer toekomstkansen dan vele andere richtingen.

Wenst u meer te weten?

Kijk op www.eandis.be > Onderwijs

Welkom!

eandis

altijd in uw buurt

Foto: VTI Waregem

Technisch onderwijs in West-Vlaanderen

dr. Marie Van Looveren • sociaaleconomisch beleid, WES

Jongeren uit het gewone secundair onderwijs kunnen na de eerste graad kiezen voor één van de volgende onderwijsvormen: Algemeen Secundair Onderwijs (ASO), Beroepssecundair Onderwijs (BSO), Kunstsecundair Onderwijs (KSO) of Technisch Secundair Onderwijs (TSO). Het is de laatste onderwijsvorm, het TSO, die in dit nummer centraal staat. Voorliggend artikel geeft een overzicht van de 'facts and figures' van het TSO in West-Vlaanderen: hoeveel jongeren volgen deze onderwijsvorm, wat kunnen ze studeren en wat zijn hun toekomstmogelijkheden na het TSO?

Situering van het TSO

Het aanbod binnen het TSO is erg breed. Qua inhoud situeert het TSO zich tussen het ASO, waarin een sterke theoretische basis wordt gelegd om nadien door te stromen naar het hoger onderwijs, en het BSO, waarin de nadruk ligt op de praktijk en het aanleren van een concreet beroep. Het TSO schenkt aandacht aan algemene en technisch-theoretische vakken, steeds aangevuld met een deel praktijk. Sommige opleidingen leggen de nadruk vooral op de theorie, terwijl bij andere de praktijkvakken de bovenhand halen. Leerlingen die het TSO hebben doorlopen, kunnen dan ook kiezen om verder te studeren of om meteen te gaan werken. In de derde graad van het TSO kan men in sommige studiegebieden nog een specialisatiejaar volgen, een zogenaamd zevende jaar dat een uitdieping geeft aan een welomschreven deelaspect van het studiegebied of dat kan gevolgd worden als extra voorbereiding voor een opleiding in het hoger onderwijs.

Aanbod in het TSO

West-Vlaanderen telt in totaal 92 scholen die opleidingen binnen het TSO aanbieden. Tabel 1 geeft weer in welke arrondissementen deze scholen gevestigd zijn.

Net als alle andere vormen van secundair onderwijs, wordt ook het technisch onderwijs onderverdeeld in verschillende studiegebieden. Deze worden telkens verder opgesplitst in opleidingen.

Tabel 1
Aantal scholen die TSO aanbieden per arrondissement

Brugge	21
Diksmuide	4
Ieper	8
Kortrijk	28
Oostende	9
Roeselare	8
Tielt	8
Veurne	6
Tielt	16
Veurne	6

Bron: RSZ, verwerking dienst Economie, provincie West-Vlaanderen en WES.

Vier studiegebieden van het TSO komen niet in West-Vlaanderen voor. Dit zijn fotografie, maatschappelijke veiligheid, optiek en orthopedische technieken. De andere studiegebieden worden minimaal in één West-Vlaamse school aangeboden. Tabel 2 geeft een overzicht van de studiegebieden en laat zien waar ze in West-Vlaanderen worden aangeboden. Sommige studiegebieden zoals handel, hout en mechanica-elektriciteit worden heel breed aangeboden, terwijl andere studiegebieden slechts in één West-Vlaams arrondissement voorkomen. Dit is bijvoorbeeld het geval bij maritieme opleidingen in Oostende en textiel in Kortrijk.

Tabel 2
Arrondissementen waarin de verschillende studiegebieden aangeboden worden

Auto	Brugge Ieper Kortrijk Oostende Roeselare	Maritieme opleidingen Mechanica-elektriciteit	Oostende Brugge Diksmuide Ieper Kortrijk
Bouw	Brugge Ieper Kortrijk Roeselare		Oostende Roeselare Tielt
Chemie	Brugge Ieper Kortrijk Oostende Roeselare Tielt Veurne	Mode	Veurne Brugge Ieper Kortrijk Roeselare Veurne
Grafische communicatie en media	Brugge Kortrijk	Personenzorg	Brugge Diksmuide Ieper Kortrijk Oostende Roeselare Tielt Veurne
Handel	Brugge Diksmuide Ieper Kortrijk Oostende Roeselare Tielt Veurne Brugge Diksmuide Ieper Kortrijk Oostende Roeselare Tielt Veurne	Sport	Brugge Ieper Kortrijk Oostende Tielt Veurne
Hout	Diksmuide Ieper Kortrijk Oostende Roeselare Tielt Veurne	Tandtechnieken Textiel Toerisme	Oostende Kortrijk Brugge Ieper Kortrijk Oostende Veurne
Koeling en warmte	Brugge Oostende		
Land- en tuinbouw	Brugge Ieper Kortrijk Roeselare Tielt Veurne Brugge Kortrijk Oostende Roeselare Tielt Veurne	Voeding	Brugge Diksmuide Kortrijk Oostende Veurne
Lichaamsverzorging	Brugge Kortrijk Oostende Roeselare Tielt Veurne		

Bron: departement Onderwijs en Vorming

Participatie aan het TSO

Tabel 3 geeft een overzicht van het aantal en het aandeel jongeren in het zesde jaar, verdeeld over de vier onderwijsvormen voor alle Vlaamse provincies. Als we het aandeel jongeren in het TSO in West-Vlaanderen bekijken, dan valt op dat dit aandeel gemiddeld hoger ligt dan in de andere provincies. 36,3% van de West-Vlaamse zesdejaars volgt een opleiding in het TSO, terwijl dat aandeel in de andere provincies tussen de 30% en 35% ligt en het gemiddelde voor Vlaanderen 34% is. Het hoge aandeel in het TSO gaat vooral ten koste van het ASO. Slechts 38% van de West-Vlaamse zesdejaars volgt een ASO-opleiding, tegenover 41% gemiddeld in Vlaanderen.

Tabel 3
Verdeling zesdejaars over de vier onderwijsvormen in het gewoon secundair onderwijs in de laatste drie schooljaren

		2006-2007		2007-2008		2008-2009		gemiddeld aandeel over de drie jaren
		Aantal lIn	%	Aantal lIn	%	Aantal lIn	%	
Antwerpen	ASO	6.442	38,9	6.494	38,3	6.648	37,9	38,4
	BSO	3.980	24,1	4.162	24,5	4.456	25,4	24,7
	KSO	428	2,6	438	2,6	418	2,4	2,5
	TSO	5.692	34,4	5.874	34,6	6.008	34,3	34,4
Totaal Antwerpen		16.542		16.968		17.530		
Limburg	ASO	3.181	37,2	3.303	37,5	3.277	36,7	37,1
	BSO	2.233	26,1	2.152	24,5	2.345	26,3	25,6
	KSO	185	2,2	238	2,7	254	2,8	2,6
	TSO	2.962	34,6	3.107	35,3	3.056	34,2	34,7
Totaal Limburg		8.561		8.800		8.932		
Oost-Vlaanderen	ASO	5.887	44,4	6.014	44,2	6.248	43,6	44,0
	BSO	2.776	20,9	2.840	20,9	3.169	22,1	21,3
	KSO	263	2,0	290	2,1	287	2,0	2,0
	TSO	4.347	32,8	4.470	32,8	4.620	32,3	32,6
Totaal Oost-Vlaanderen		13.273		13.614		14.324		
Vlaams-Brabant	ASO	4.505	50,5	4.517	49,6	4.696	49,2	49,8
	BSO	1.544	17,3	1.631	17,9	1.782	18,7	18,0
	KSO	182	2,0	200	2,2	210	2,2	2,1
	TSO	2.687	30,1	2.766	30,3	2.854	29,9	30,1
Totaal Vlaams-Brabant		8.918		9.114		9.542		
West-Vlaanderen	ASO	4.537	38,3	4.781	39,2	4.698	37,9	38,4
	BSO	2.794	23,6	2.827	23,2	2.914	23,5	23,4
	KSO	216	1,8	230	1,9	241	1,9	1,9
	TSO	4.309	36,3	4.363	35,8	4.547	36,7	36,3
Totaal West-Vlaanderen		11.856		12.201		12.400		
Vlaanderen	ASO	24.552	41,5	25.109	41,4	25.567	40,8	41,2
	BSO	13.327	22,5	13.612	22,4	14.666	23,4	22,8
	KSO	1.274	2,2	1.396	2,3	1.410	2,2	2,2
	TSO	19.997	33,8	20.580	33,9	21.085	33,6	33,8
Totaal Vlaanderen		59.150		60.697		62.728		

Bron: departement Onderwijs en Vorming

In **tabel 4** kijken we meer in detail naar de verdeling van de zesdejaars per West-Vlaams arrondissement. Ook hier vallen weer de grote verschillen op tussen de arrondissementen. Daar waar Diksmuide het grootste aandeel jongeren heeft die in het zesde jaar TSO zitten (gemiddeld 41,5%),

heeft Brugge het laagste aandeel met 32,2%. Het aandeel in de andere arrondissementen bevindt zich tussen de 35% en de 40%.

De West-Vlaamse jongeren die kiezen voor een TSO-opleiding hebben de keuze uit een

ruim aanbod. Zoals reeds vermeld, worden er slechts vier kleinere studiegebieden niet aangeboden in West-Vlaanderen. **Tabel 5** geeft de procentuele verdeling weer van het aantal leerlingen per studiegebied en per leerjaar.

Personenzorg is het grootste studiegebied in het TSO: 1 op 4 TSO-leerlingen volgt een opleiding binnen dit studiegebied. 1 op 5 van de jongeren volgt een opleiding binnen het studiegebied handel en een vergelijkbaar aandeel binnen het studiegebied mechanica-elektriciteit.

Deze drie studiegebieden vertegenwoordigen samen ook een groot aantal opleidingen. We bekijken achtereenvolgens de drie belangrijkste studiegebieden.

Het studiegebied **personenzorg** biedt slechts een beperkt aantal richtingen aan, maar heeft toch een grote aantrekkingskracht op jongeren. In de tweede graad kan men enkel kiezen voor de opleiding sociale en technische wetenschappen. In de derde graad worden de mogelijkheden iets verruimd en worden hier gezondheids- en welzijnswetenschappen en jeugd- en gehandicaptenzorg aan toegevoegd. De grootste aantrekking blijft in de derde graad echter uitgaan van de opleiding sociale en technische wetenschappen. Als specialisaties worden binnen het studiegebied personenzorg twee opleidingen aangeboden: leefgroepenwerking en internaatswerking, waarbij vooral de eerste opleiding een grote aantrekking heeft op jongeren (zie **tabel 6**).

Binnen het studiegebied **handel** worden in West-Vlaanderen 13 opleidingen aangeboden, waarvan vijf in de tweede of derde graad van het secundair onderwijs en acht tijdens de specialisatiejaren. In de tweede graad hebben de jongeren de keuze tussen een opleiding handel en handel-talen. De meerderheid kiest voor de eerste optie. In de derde graad worden er meer specialisaties aangeboden: boekhouden-informatica, handel, informaticabeheer en secretariaat-talen, waarbij vooral handel en secretariaat-talen een grote aantrekking hebben op de jongeren. In het zevende jaar worden er in West-Vlaanderen

Tabel 4
Verdeling zesdejaars over de vier onderwijsvormen in het gewoon secundair onderwijs in de laatste drie schooljaren per West-Vlaams arrondissement

		2006-2007		2007-2008		2008-2009		gemid- delde over de drie jaren
		Aantal leerlin- gen	% aandeel	Aantal leerlin- gen	% aandeel	Aantal leerlin- gen	% aandeel	
Brugge	ASO	1.181	43,81	1.214	43,91	1.270	43,82	43,8
	BSO	583	21,62	564	20,40	610	21,05	21,0
	KSO	81	3,00	81	2,93	86	2,97	3,0
	TSO	851	31,57	906	32,77	932	32,16	32,2
Totaal Brugge		2.696		2.765		2.898		
Diksmuide	ASO	170	30,74	193	33,22	169	29,04	31,0
	BSO	143	25,86	154	26,51	165	28,35	26,9
	KSO	4	0,72	3	0,52	4	0,69	0,6
	TSO	236	42,68	231	39,76	244	41,92	41,5
Totaal Diksmuide		553		581		582		
Ieper	ASO	374	31,86	401	33,31	404	31,39	32,2
	BSO	316	26,92	343	28,49	334	25,95	27,1
	KSO	19	1,62	13	1,08	19	1,48	1,4
	TSO	465	39,61	447	37,13	530	41,18	39,3
Totaal Ieper		1.174		1.204		1.287		
Kortrijk	ASO	1.157	39,34	1.231	40,15	1.160	38,44	39,3
	BSO	676	22,99	706	23,03	687	22,76	22,9
	KSO	41	1,39	39	1,27	57	1,89	1,5
	TSO	1.067	36,28	1.090	35,55	1.114	36,91	36,2
Totaal Kortrijk		2.941		3.066		3.018		
Oostende	ASO	534	36,90	527	38,55	545	38,54	38,0
	BSO	357	24,67	312	22,82	320	22,63	23,4
	KSO	38	2,63	46	3,37	39	2,76	2,9
	TSO	518	35,80	482	35,26	510	36,07	35,7
Totaal Oostende		1.447		1.367		1.414		
Roeselare	ASO	587	37,70	650	38,81	565	36,31	37,6
	BSO	386	24,79	411	24,54	399	25,64	25,0
	KSO	13	0,83	26	1,55	22	1,41	1,3
	TSO	571	36,67	588	35,10	570	36,63	36,1
Totaal Roeselare		1.557		1.675		1.556		
Tielt	ASO	328	34,45	328	34,53	356	34,50	34,5
	BSO	214	22,48	204	21,47	260	25,19	23,0
	KSO	9	0,95	12	1,26	11	1,07	1,1
	TSO	401	42,12	406	42,74	405	39,24	41,4
Totaal Tielt		952		950		1.032		
Veurne	ASO	206	38,43	237	39,97	229	37,36	38,6
	BSO	119	22,20	133	22,43	139	22,68	22,4
	KSO	11	2,05	10	1,69	3	0,49	1,4
	TSO	200	37,31	213	35,92	242	39,48	37,6
Totaal Veurne		536		593		613		

Bron: departement Onderwijs en Vorming

verschillende specialisaties aangeboden (zie tabel 7). De richtingen administratie vrije beroepen en internationaal transport en goederenverzending hebben de grootste aantrekkingskracht, al gaat het dan nog om een beperkt aantal leerlingen. Doorstroom naar het hoger onderwijs vanuit het studiegebied handel is een andere mogelijkheid na het zesde jaar.

Het studiegebied **mechanica-elektriciteit** biedt de meeste opleidingen aan. Zo kunnen de leerlingen in de tweede graad al kiezen uit vijf opleidingen die, met uitzondering van de opleiding elektriciteit-elektronica, allemaal tussen de 20% en de 25% van de leerlingen uit het studiegebied mechanica-elektriciteit aantrekken. In de derde graad worden er nog vier bijkomende opleidingen aangeboden. Hier zijn vooral de opleidingen elektrische installatietechnieken en elektromechanica het populairst. In het zevende jaar worden nog drie specialisaties aangeboden: computergestuurde mechanische productietechnieken, industriële onderhoudstechnieken en stuur- en beveiligingstechnieken (zie tabel 8).

Doorstroom na het TSO

Na het zesde jaar middelbaar hebben jongeren uit het TSO niet alleen de mogelijkheid om meteen te gaan werken of om een zevende specialisatiejaar te volgen, ze kunnen ook verder studeren in het hoger onderwijs. In tabel 9 geven we het aandeel weer van studenten uit het TSO die verder studeren. Hiervoor vergeleken we het aantal generatiestudenten in de hogescholen en universiteiten met het aantal zesde- en zevendejaars in het TSO het schooljaar voordien. Op deze manier krijgen we een zicht op het aandeel jongeren dat vanuit het TSO een hogere studie aanvangt. We zien in de tabel dat het aandeel in West-Vlaanderen lager ligt dan het Vlaamse gemiddelde. In Vlaanderen stroomt gemiddeld bijna 62% van de jongeren uit het TSO door naar het hoger onderwijs, terwijl dit in West-Vlaanderen slechts 60,5% is. Dit is het op één na laagste percentage in Vlaanderen.

Tabel 5
Verdeling West-Vlaamse leerlingen in het TSO per studiegebied in %

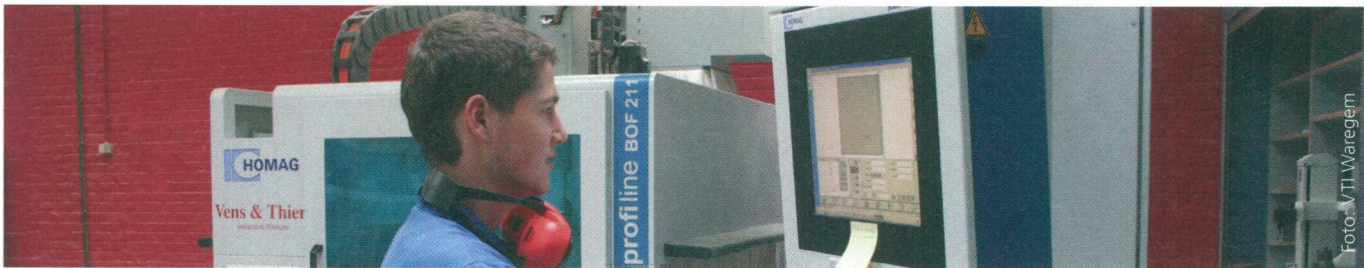
	3e jaar	4e jaar	5e jaar	6e jaar	7e jaar	Totaal
Auto	0,0	0,0	2,3	2,3	2,6	1,2
Bouw	2,6	2,5	1,7	1,8	2,3	2,1
Chemie	3,6	3,5	4,5	4,7	5,3	4,1
Grafische communicatie en media	1,0	1,1	1,2	1,1	0,0	1,1
Handel	19,3	21,5	22,1	22,9	17,1	21,4
Hout	5,0	3,8	3,0	2,9	4,1	3,6
Koeling en warmte	0,0	0,0	0,4	0,5	2,3	0,3
Land- en tuinbouw	4,0	3,5	3,6	4,1	0,0	3,7
Lichaamsverzorging	3,8	3,7	2,7	2,8	9,0	3,4
Maritieme opleidingen	0,6	0,4	0,5	0,4	0,0	0,5
Mechanica-elektriciteit	22,0	20,8	17,1	18,4	13,1	19,3
Mode	1,5	1,3	1,1	1,2	1,5	1,3
Personenzorg	24,1	25,2	26,0	25,1	26,1	25,2
Sport	5,5	5,5	4,8	4,4	1,9	5,0
Tandtechnieken	0,0	0,0	0,2	0,2	2,6	0,2
Textiel	0,3	0,2	0,2	0,1	0,0	0,2
Toerisme	1,4	1,8	4,3	3,4	3,9	2,8
Voeding	5,4	5,2	4,4	3,8	8,3	4,8

Bron: departement Onderwijs en Vorming

Tabel 6
Verdeling leerlingen personenzorg naar opleidingen en leerjaar

	3e jaar		4e jaar		5e jaar		6e jaar		7e jaar	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Animatie in de ouderenzorg									10	7,2
Gezondheids- en welzijnswetenschappen					262	18,7	231	19,4		
Internaatswerking									23	16,5
Jeugd- en gehandicaptenzorg					290	20,7	226	18,9		
Leefgroepenwerking									106	76,3
Sociale en technische wetenschappen	1.121	100	1.238	100	848	60,6	736	61,7		
Totaal	1.121		1.238		1.400		1.193		139	

Bron: departement Onderwijs en Vorming

Tabel 7
Verdeling leerlingen handel naar opleidingen en leerjaar

	3e jaar		4e jaar		5e jaar		6e jaar		7e jaar	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Administratie vrije beroepen									23	25,3
Boekhouden-informatica					243	20,5	208	19,1		
Commercieel webverkeer									2	2,2
Handel	616	68,6	690	65,1	459	38,6	460	42,2		
Handel-talen	282	31,4	370	34,9						
Immobiëlenbeheer									14	15,4
Informaticabeheer					184	15,5	133	12,2		
Int. transport en goederenverzending									17	18,7
KMO-administratie									14	15,4
KMO-ondernemerschap									2	2,2
Medico-sociale administratie									5	5,5
Secretariaat-talen					302	25,4	288	26,4		
Verkoop en distributie									14	15,4
Totaal	898		1.060		1.188		1.089		91	

Bron: departement Onderwijs en Vorming

Tabel 8
Verdeling leerlingen mechanica-electriciteit naar opleidingen en leerjaar

	3e jaar		4e jaar		5e jaar		6e jaar		7e jaar	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Computergest. mech. produktietechnieken									9	12,9
Elektriciteit-elektronica	105	10,2	111	10,9	90	9,8	84	9,6		
Elektrische installatietechnieken					230	25,1	230	26,4		
Elektromechanica	208	20,3	188	18,4	189	20,6	196	22,5		
Elektronische installatietechnieken					25	2,7	15	1,7		
Elektrotechnieken	252	24,6	259	25,3						
Industriële ICT					21	2,3	23	2,6		
Industriële onderhoudstechnieken									20	28,6
Industriële wetenschappen	236	23,0	215	21,0	162	17,7	146	16,7		
Mechanische technieken	225	21,9	249	24,4						
Mechanische vormgevingstechnieken					161	17,6	150	17,2		
Podiumtechnieken					32	3,5	20	2,3		
Stuur- en beveiligingstechnieken									41	58,6
Vliegtuigtechnieken					7	0,8	8	0,9		
Totaal	1.026		1.022		917		872		70	

Bron: departement Onderwijs en Vorming

Tabel 9
Doorstroom vanuit het TSO in de afgelopen jaren

	2005-2006	2006-2007	2007-2008	gemiddelde doorstroom
Antwerpen	63,5	63,7	65,8	64,3
Limburg	61,4	60,4	61,1	60,9
Oost-Vlaanderen	58,0	60,3	57,8	58,7
Vlaams Brabant	64,2	66,0	67,2	65,8
West-Vlaanderen	60,6	60,7	60,2	60,5
Vlaanderen	61,5	62,1	62,3	61,9

Bron: departement Onderwijs en Vorming

Tabel 10
Generatiestudenten per provincie vanuit het TSO naar type opleiding in het hoger onderwijs

		Hogeschool		Universiteit
		Academische bacheloropleiding	Professionele bacheloropleiding	Academische bacheloropleiding
2005-2006	Antwerpen	9,0	85,8	5,2
	Limburg	8,8	86,1	5,2
	Oost-Vlaanderen	6,4	89,4	4,1
	Vlaams Brabant	7,9	85,4	6,7
	West-Vlaanderen	6,6	90,1	3,3
	Vlaanderen	7,8	87,5	4,8
2006-2007	Antwerpen	8,4	85,6	6,0
	Limburg	8,0	88,8	3,2
	Oost-Vlaanderen	6,8	88,6	4,7
	Vlaams Brabant	8,9	84,3	6,8
	West-Vlaanderen	6,4	90,3	3,3
	Vlaanderen	7,7	87,5	4,8
2007-2008	Antwerpen	9,6	84,8	5,6
	Limburg	8,9	86,5	4,6
	Oost-Vlaanderen	6,8	87,8	5,5
	Vlaams Brabant	6,1	85,6	8,3
	West-Vlaanderen	6,6	90,0	3,3
	Vlaanderen	7,8	86,9	5,3
Gemiddeld	Antwerpen	9,0	85,4	5,6
	Limburg	8,6	87,1	4,3
	Oost-Vlaanderen	6,7	88,6	4,7
	Vlaams Brabant	7,7	85,1	7,3
	West-Vlaanderen	6,6	90,1	3,3
	Vlaanderen	7,7	87,3	5,0

Bron: departement Onderwijs en Vorming

Bij tabel 10 ligt de focus op de onderwijsvorm die jongeren uit het TSO kiezen in het hoger onderwijs. De overgrote meerderheid van de jongeren afkomstig uit het technisch onderwijs start in het hoger onderwijs in een professionele bacheloropleiding. Globaal gezien in Vlaanderen telt dit voor zo'n 87% van de studenten. Vanuit West-Vlaanderen ligt het aandeel zelfs nog iets hoger. 90% van de jongeren start er een professionele bacheloropleiding. Bijna 8% van de jongeren uit het technisch secundair onderwijs start in het hoger onderwijs een academische bacheloropleiding binnen de hogeschool. Dit zijn de opleidingen die vroeger tot het hoger onderwijs van het lange type behoorden, zoals de industriële wetenschappen en de vertaler-tolkopleidingen. Vanuit West-Vlaanderen ligt de instroom met 6,6% in deze types opleidingen iets lager dan gemiddeld in Vlaanderen. De overige studenten starten vanuit het TSO een academische opleiding aan de universiteit. Globaal in Vlaanderen kiest 5% van de jongeren hiervoor. Ook dit percentage ligt een stuk lager in West-Vlaanderen, namelijk op 3,3%. West-Vlaamse TSO-leerlingen stromen dus gemakkelijker door naar het professionele hoger onderwijs en minder naar het academische hoger onderwijs dan ergens anders in Vlaanderen. ■

VTI Waregem: een school met een passie voor technologie

Lieselot Denorme en Jens Vannieuwenhuyse • sociaaleconomisch beleid, WES

Dinsdag 16 juni 2009, 13u20. Iets te vroeg arriveren we op onze afspraak in het VTI van Waregem. Gelukkig maar, want dat laat ons de tijd om eens rond te kijken in de inkomhal van de school. Overall staan projecten - soms zelfs ware kunstwerkjes - van leerlingen tentoongesteld. Meer dan één keer moeten we concluderen dat wat daar staat ook wel in onze woonkamer zou passen. Geen oubollige of kramikkelige voorwerpen, wel stuk voor stuk staaltjes van vakmanschap en creativiteit. En een autootje ...

Precies dat autootje is één van de redenen waarom we het VTI van Waregem uitgepikt hebben als bedrijf in de kijker. De school doet er alles aan om het technisch onderwijs zo aantrekkelijk mogelijk te maken voor haar (potentiële) leerlingen. Hoe? Dat vernamen we van directeur Philip Demuyck.

Het VTI in Waregem is een klassieke nijverheidsschool die haar onderwijsaanbod baseert op vijf pijlers: textiel, mechanica - elektromechanica, elektriciteit - elektronica, hout en bouw, en industriële wetenschappen (IW). Onder andere deze laatste afdeling maakt van het VTI Waregem een nijverheidsschool en geen nijverheidstechnische school. Ook leerlingen met de ambitie om verder te studeren kunnen met andere woorden terecht in het VTI Waregem. De zogenaamde doorstroomrichtingen zoals IW, elektriciteit, elektronica, elektromechanica, bouwen houtkunde en industriële ICT vormen de ideale springplank naar hogere (technische) studies.

Opbotsen tegen vooroordelen

Net als de andere nijverheids(technische) scholen, heeft ook het VTI Waregem het nog steeds moeilijk om gemotiveerde leerlingen aan te trekken met een passie voor technologie. Het technisch onderwijs wordt nog vaak gezien als tweede keus, een noodoplossing voor als het algemeen secundair onderwijs niet echt lijkt te lukken.

Philip Demuyne: "De studiekeuze zou moeten gebeuren op basis van de capaciteit, de competentie en de interesse van de kinderen. Jammer genoeg horen we nog veel te vaak dat dit niet de doorslaggevende factoren zijn. Veel ouders hebben inderdaad nog steeds de reflex om hun kinderen eerst naar het ASO te sturen om ze daarna, mocht het eventueel niet lukken, te laten "zakken" naar het TSO of het BSO. Het gevolg is dat veel leerlingen uit het ASO na zes jaar de competentie of de drive niet hebben om verder te studeren en dan zonder einddiploma op de arbeidsmarkt terechtkomen. Het is ook niet vanzelfsprekend dat leerlingen die uit het ASO komen nog kunnen volgen in het TSO. Ze missen de technische achtergrond. Soms keren ze dan terug naar het ASO, wat vaak niet goed afloopt. Veel van die jongeren raken uiteindelijk op de dool."

Bij de vraag of het mogelijk is om deze maatschappelijke visie te veranderen, heeft directeur Demuyne sterke twijfels:

Foto: VTI Waregem

Het VTI Waregem in een notendop:

- Opgericht in 1938
- Aantal leerlingen: 1.360
- Aantal personeelsleden: 240
- Naast het PTI Kortrijk de enige school in Vlaanderen die textielonderwijs aanbiedt
- Eerste nijverheidsschool die buitenlandse stages organiseerde

"Een mentaliteit van een maatschappij veranderen, is heel moeilijk. Al jaren worden er zonder een echt waarneembaar resul-

De recente visienota van voormalig minister van onderwijs Frank Vandenbroucke pleit ervoor om de traditionele indeling in het algemeen, het technisch en het beroepssecundair onderwijs te laten vallen en om de stromen in het secundair onderwijs op basis van hun inhoud te benoemen. Hier zie ik wél heil in.

”

Je hoort vaak dat het TSO en het BSO gehervwaarderd moeten worden. Dat is larie en apekool!

taat acties ondernomen om het TSO en het BSO te "herwaarderen". Een term waar ik trouwens absoluut geen voorstander van ben. Het TSO en het BSO moeten niet gehervwaarderd worden! Wij zijn goed bezig, wij leveren kwaliteit. Hervwaarderen doe je met iets dat zijn waarde heeft verloren. Nijverheidsonderwijs heeft nooit zijn waarde verloren.

Dit zou ertoe kunnen leiden dat leerlingen hun keuze baseren op basis van hun interessegebied. Helaas twijfel ik aan de haalbaarheid van dit systeem, althans op korte termijn. Je blijft onder meer zitten met de gebouwen waar een verhaal aan zit. Dit gebouw, dat volledig is uitgerust als nijverheidsschool, zal in de hoofden van de mensen steeds een "vakschool" blijven."

En ... actie!

Het mag voor een nijverheidsschool dan niet zo gemakkelijk zijn om leerlingen te recruterende, de directie van het VTI Waregem blijft niet bij de pakken neerzitten. Om leerlingen warm te maken voor het technisch onderwijs, organiseert het VTI Waregem in samenwerking met de omliggende basisscholen elk jaar het project "activities@VTI". Leerlingen uit het zesde leerjaar gaan een voormiddag op bezoek in het VTI en maken kennis met de verschillende technische afdelingen.

Philip Demuynck: "Tijdens deze dagen is het de bedoeling dat de leerlingen proeven van het nijverheidsonderwijs. De nadruk ligt dan ook op het doen. Via een doorschuifstelsel doorlopen de leerlingen de afdelingen mechanica, elektriciteit, textiel en houtbewerking, waar ze telkens zelf een ander onderdeel vervaardigen van een bepaald voorwerp. Dit jaar was dat een miniatuur oldtimer cabrio. De uitdaging voor de volgende les technologische opvoeding in de basisschool is duidelijk: hoe maak je van deze onderdelen een heuse auto?"

De afdeling industriële wetenschappen is niet zo praktisch en zit daardoor niet vervat in dit traject. Om deze afdeling te promoten, ontwikkelden we een interactief spel: **Kraak De Code**. Het is de bedoeling dat de leerlingen aan de hand van een aantal hints een figuur uitzetten op een kaart van Waregem. Als ze erin slagen om de juiste naam van deze figuur door te mailen, sturen we ze een aantal wiskundige vraagstukken door die ze moeten oplossen. De winnaars van het spel worden dan op de opendeurdagen uitgeloot."

Dat er ook in het technisch onderwijs heel wat bollebozen zitten, bewijzen de goede resultaten op de **Vlaamse Wiskunde Olympiade**. "Elk jaar nemen een aantal van onze leerlingen deel aan deze wiskundewedstrijd. Onze school doet het daar altijd zeer goed. Vorig jaar is één van onze leerlingen er zelfs in geslaagd om door te stoten naar de finale! Dit is niet alleen een opsteker voor de leerling in kwestie, maar ook voor de richting industriële wetenschappen én voor de school. Het bevestigt het signaal dat we al jaren proberen

te geven: dat de richting industriële wetenschappen een sterke richting is die wiskunde aanbiedt op een hoog niveau, ook in vergelijking met veel ASO-richtingen", aldus directeur Demuynck.

"Het VTI Waregem is ook de eerste nijverheidsschool in Vlaanderen die het aandurfde om haar leerlingen op **buitenlandse stage** te sturen. De ervaringen zijn enorm positief en het is dus ook de bedoeling dat we hiermee verdergaan en dat we het project eventueel gaan uitbreiden."

En de voordelen zijn van velerlei aard. "Voor de leerlingen zelf biedt dit buitenlands avontuur een enorme meerwaarde. We zijn nu bijvoorbeeld voor het tweede jaar op rij met een aantal leerlingen van het zesde jaar autotechnieken naar de hoofdzetel van Volvo in Göteborg geweest. Dat is niet niets! Maar de contacten met die buitenlandse bedrijven leggen ook onze school geen windeieren. Ze zorgen

voor een enorme imagoboost, niet alleen binnen West-Vlaanderen en Vlaanderen, maar ook binnen Europa.

Uit deze contacten zijn nog veel andere mooie **Europese kwaliteitsprojecten** gegroeid. Zo hebben we samen met Hogeschool Sint-Lieven uit Gent, Volvo, Amelior Kortrijk en nog een aantal Europese bedrijven en opleidingscentra een Europees kwaliteitshandboek geschreven.

Op dit moment zijn we binnen het project **Internship to Industry** de laatste hand aan het leggen aan een **handboek voor buitenlandse stages**. Op welke manier moeten bedrijven omgaan met leerlingen die uit het buitenland komen en omgekeerd. Ook dat is een Europees project."

Waregem Industrie Onderwijs

Vanuit het inzicht dat het voor een nijverheidsschool belangrijk is om goede contacten te hebben met de industrie, richtte VTI

Foto: VTI Waregem

Waregem een kleine twintig jaar geleden het spin-off bedrijf WIO op.

Philip Demuynck: "WIO staat voor 'Waregem Industrie Onderwijs' en mikt net zoals ons CVO Sint-Paulus op de markt van het volwassenenonderwijs. In tegenstelling tot het CVO dat zelf een aanbod heeft van cursussen, manifesteert WIO zich op de markt van vraaggestuurde opleidingen.

Door het op maat aanbieden van volwassenenonderwijs krijgt de wisselwerking tussen de industrie en het onderwijs effectief vorm. Bedrijven die hun personeel bijscholing willen geven, kunnen hiervoor een beroep doen op WIO. Zowel de infrastructuur als het menselijke kapitaal van de school staan voor hen ter beschikking. De school kan dan weer rekenen op de goodwill van de bedrijven om stageplaatsen aan te bieden voor hun leerlingen of om grondstoffen te leveren."

Up-to-date blijven in een snel evoluerende wereld

De technologie staat niet stil. Machines worden steeds geavanceerder, technieken worden bijgeschaafd. Nijverheidsscholen moeten er niet alleen voor zorgen dat hun machinepark mee evolueert met de technologie, ook hun leerkrachten moeten voortdurend bijgeschoold worden. Alleen zo kunnen ze hun leerlingen de opleiding geven die ze nodig hebben om met succes in het bedrijfsleven aan de slag te gaan.

Philip Demuynck: "Elke praktijkleraar heeft sowieso een aantal jaren ervaring in het bedrijfsleven. Dat is in onze school zo, en dat zal in andere scholen ook zo zijn. Maar uiteraard evolueert de technologie zeer snel en verliezen onze leerkrachten ook een beetje de feeling met het bedrijfsleven. Het aantal uren nascholing dat onze leerkrachten gedurende een schooljaar volgen, is dan ook fenomenaal.

We krijgen nu ook wat modaliteiten om praktijkleerkrachten effectief op stage te sturen in bedrijven. Het doel hiervan is dat ze de voeling met het bedrijfsleven niet zouden verliezen en dat wat ze aan hun leerlingen meegeven nog altijd correct en up-to-date is. Vanuit de overheid krijgen we hiervoor zogenaamde vervangingseenheden. Het spreekt echter voor zich dat het niet evident is om iemand zomaar te vervangen, zeker in deze tijden waar praktijkleerkrachten schaars zijn. Vandaar dat het systeem van leraren naar stagebedrijven sturen nog niet zo goed ingeburgerd is. Als het gebeurt, dan is dat vaak tijdens de vakantieperiodes. Natuurlijk moeten leerkrachten dan bereid zijn om een deel van hun vakantieperiode op te offeren." ■

burocenter
organising your office

Lieven Bauwensstraat 15
8200 Brugge

Bezoek ons op Open Bedrijvendag op 4 oktober!

- kom een kijkje nemen tussen 10u en 17u
- krijg een unieke rondleiding achter de schermen
- geniet van de leuke animatie en gezellige sfeer

www.burocenter.be

print & copy

furniture

informatics

Economische conjunctuur daalde verder tijdens eerste helft 2009, maar enige verbetering lijkt in zicht

Het verloop van de sociaaleconomische indicatoren en de conjunctuur in West-Vlaanderen¹

Sabine Traen • dienst Economie, provincie West-Vlaanderen

Zowel nationaal als internationaal laat de slechte conjuncturele situatie zich duidelijk voelen. Ook de provincie West-Vlaanderen ontsnapt hier niet aan. De evoluties van de verschillende arbeidsmarktindicatoren en van de indicatoren die het producenten- en consumentenvertrouwen weerspiegelen, worden in de volgende paragrafen kort samengevat.

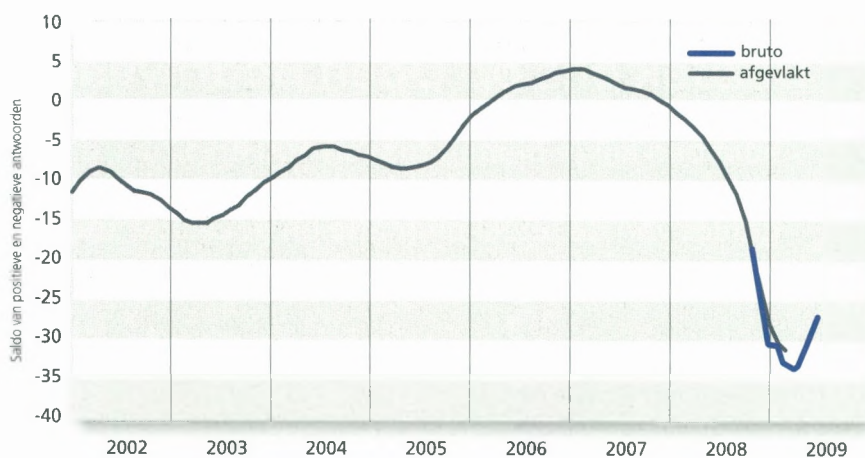
De **synthetische conjunctuurcurve**² voor West-Vlaanderen zet in het eerste kwartaal van 2009 de dalende trend verder. Na een dieptepunt in maart is er echter enige verbetering waarneembaar in het tweede kwartaal. De deelcurven van de industrie en de dienstverlening aan bedrijven volgen een gelijkaardige trend. De deelcurven van de ruwbouw en de handel kenden zowel in het eerste als in het tweede kwartaal

van 2009 bijna uitsluitend stijgende brutowaarden. In de volgende maanden zal blijken of de verbetering van de brutowaarden zich verder zal zetten.

Uit **figuur 1** blijkt dat de neerwaartse trend van de brutowaarden van de synthetische curve zich ook in het eerste kwartaal

van 2009 verder zette om in maart 2009 een nieuw dieptepunt van -33,4 te bereiken. In het tweede kwartaal was er een verbetering van de brutowaarden zodat de synthetische conjunctuurcurve voor West-Vlaanderen in juni 2009 een waarde van -27,0 bereikte.

Figuur 1
Synthetische conjunctuurcurve voor West-Vlaanderen

Bron: NBB, verwerking: dienst Economie, provincie West-Vlaanderen

De andere indicatoren voor het productenvertrouwen tonen een bijna uitsluitend negatief beeld. Het **aantal jobs dat verloren ging** als gevolg van een faillissement daalde in het eerste kwartaal van 2009 met 26,0% op jaarbasis, maar deze daling werd in het tweede kwartaal weer volledig tenietgedaan door een toename van 49,5% op jaarbasis. Het aantal **faillissementen** lag in de eerste vijf maanden van 2009 telkens hoger dan in dezelfde maanden van het jaar voordien. In totaal gingen in deze periode 102 ondernemingen (of 35,9%) meer failliet dan in dezelfde periode in 2008. Het gemiddelde aantal van de **tijdelijke werkloosheid** - waarvan de voornaamste oorzaak van economische aard is - steeg sterk in de eerste vijf maanden van 2009. In alle maanden (met uitzondering van januari) was er op jaarbasis meer dan een verdubbeling van de tijdelijke werkloosheid. De **omzet** van grote ondernemingen met zetel in West-Vlaanderen blijft verder dalen. In het eerste kwartaal van 2009 bedroeg de afname, gecorrigeerd voor inflatie, 13,7% op jaarbasis. Ook de **uitvoer** van deze ondernemingen daalde in het eerste kwartaal van 2009 verder met 19,2% (eveneens gecorrigeerd voor inflatie). Ondanks een toename van 11,1% op jaarbasis in maart 2009, kenden ook de **investeringen** van de grote ondernemingen in het eerste kwartaal een afname met 5,2% op jaarbasis.

De arbeidsmarktindicatoren presteerden slecht in het eerste halfjaar van 2009. Het aantal **niet-werkende werkzoekenden** kende een stijging met 20,4% op jaarbasis. De toename van het aantal werklozen op jaarbasis wordt steeds groter. Het aantal **jeugdwerklozen** nam in het eerste halfjaar van 2009 nog sterker toe met een stijging van 34,1% op jaarbasis. Hierdoor stijgt ook het aandeel jonge werklozen. De toename van het aantal **oudere werklozen** bleef in het eerste halfjaar van 2009

beperkt tot 9,6%. Hierdoor is het aandeel oudere werklozen in het totale aantal werklozen gedaald.

Ook op de West-Vlaamse **vacaturemarkt** zien we duidelijke tekenen van de huidige ongunstige conjunctuur. In het eerste halfjaar van 2009 ontving de VDAB 34,5% minder werkaanbiedingen (NEC, exclusief interimvacatures) in vergelijking met dezelfde periode vorig jaar. Wanneer rekening wordt gehouden met de interimvacatures, is de afname op jaarbasis zelfs nog groter. Ook het aantal openstaande vacatures op het einde van de maand (NEC, exclusief interimvacatures) daalde in het eerste halfjaar van 2009 sterk met 28,5% op jaarbasis. Door de sterke stijging van het aantal niet-werkende werkzoekenden en de sterke afname van het aantal openstaande vacatures is er voor het eerst sinds 2004 opnieuw een stijging van de arbeidsmarktcrisps (het aantal niet-werkende werkzoekenden per openstaande vacature).

Tot slot zijn er nog een aantal indicatoren die het consumentenvertrouwen weerspiegelen. Ook hier zien we een weinig rooskleurig beeld. Het aantal **vergunde nieuwbouwwoningen** steeg in het laatste kwartaal van 2008 met 1,1% op jaarbasis, maar in het eerste kwartaal van 2009 was er een sterke daling met 30,9% op jaarbasis. Bij de **vergunde renovatiewoningen** zien we zowel in het laatste kwartaal van 2008 als in het eerste kwartaal van 2009 een afname met respectievelijk 9,8% en 4,0% op jaarbasis. Het aantal **begonnen nieuwbouwwoningen** daalde in het laatste kwartaal van 2008 sterk met 21,4% op jaarbasis. Na een lichte toename in januari was er in februari 2009 opnieuw een sterke daling met 64,3% op jaarbasis. De **omzet van bedrijven in de kleinhandel** blijft verder dalen maar de omzetsdaling blijft, na correctie voor inflatie, beperkt tot 7,4% op jaarbasis in

het eerste kwartaal van 2009. Het aantal **inschrijvingen van nieuwe personenwagens** lag in alle maanden van 2009 lager dan in 2008. In het eerste halfjaar van 2009 daalde het aantal inschrijvingen met 18,0% op jaarbasis. Er moet worden opgemerkt dat 2008 een salonjaar was, maar ook in vergelijking met 2007 was er in de eerste helft van 2009 een afname met 10,7% op jaarbasis. ■

De volledige analyse kunt u downloaden via www.west-vlaanderen.be/publicaties. Voor meer informatie, contacteer Sabine Traen via sabine.traen@west-vlaanderen.be of via het telefoonnummer 050 40 33 56.

¹ Opmaak juli 2009

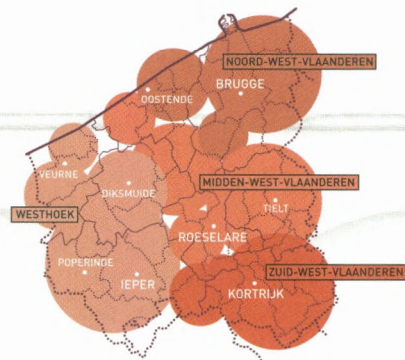
² Om de kwaliteit van de conjunctuurindicator te verhogen, voerde de Nationale Bank in april 2009 enkele methodologische wijzigingen door (meer info hierover via www.nbb.be/doc/DQ/N_method/M_Nre09II.pdf). Zo werd de curve van de dienstverlening aan bedrijven geïntegreerd in de algemene synthetische curve en wordt nu per bedrijfstak slechts een selectie van vragen opgenomen in de enquête die maandelijks naar bedrijfsleiders wordt toegestuurd.

ONDERNEMEN. HET ZIT IN ONS.

Ondernemen zit in ons. Van kindsbeen af. Geen wonder: we groeiden op in West-Vlaanderen, een provincie die steeds vooruit wil. Die innoveert en investeert in kennis. En die elke ondernemer groeikansen biedt door een gunstig bedrijfsklimaat te creëren. Een regio met unieke troeven zoals een uitmuntende infrastructuur en een ligging in hartje Europa.

KORTOM: West-Vlaanderen, een provincie gemaakt voor en door ondernemers, groot en klein.

www.west-vlaanderen.be
0800 20 021

Danielle Van Hoecke
anno 2009: ingenieur

Viktor Verhelst
anno 2009: logistiek manager

Provincie
West-Vlaanderen
Door mensen gedreven

Ondernemen. Het zit in ons.

Hoeveel arbeiders en bedienden telt úw gemeente?

Jens Vannieuwenhuyse • sociaaleconomisch beleid, WES

Op 31 december 2007 telde West-Vlaanderen in totaal 403.052 loontrekkenden. Iets meer dan de helft was bediende, de rest arbeider. De gemeente Brugge zorgde voor de grootste tewerkstelling, zowel op het vlak van het aantal bedienden als op het vlak van het aantal arbeiders. Benieuwd naar de cijfers voor úw gemeente? Lees dan zeker verder.

In deze regioscan bekijken we de werkgelegenheidstoestand (situatie op 31 december 2007) in de West-Vlaamse gemeenten: hoeveel arbeiders en bedienden tellen de gemeenten en wat is de verdeling van het aantal arbeiders en bedienden naar hoofdsector? De cijfers zijn afkomstig van het RSZ-bestand.

Arbeiders

Uit **tabel 1** blijkt dat de provincie West-Vlaanderen eind 2007 in totaal 195.490 arbeiders tewerkstelde. 46,4% hiervan werkte in de secundaire sector, 35,3% in de tertiaire sector, 16,8% in de quaire sector en 1,6% in de primaire sector. Er zijn opmerkelijke verschillen tussen de arrondissementen waar te nemen. Zo zijn de meeste arbeiders in Brugge, Oostende en Veurne tewerkgesteld in de tertiaire sector, terwijl dit in de andere arrondissementen in de secundaire sector is.

Wanneer we kijken op arrondissementeel niveau, zien we dat het arrondissement Kortrijk 56.633 arbeiders tewerkstelt. Beduidend meer dan de arrondissementen Brugge (40.959) en Roeselare (30.033), die op de tweede en derde plaats staan

wat de tewerkstelling van arbeiders betreft. Vooral de secundaire sector zorgt in Kortrijk voor veel werkgelegenheid voor arbeiders. In de arrondissementen Veurne (7.724) en Diksmuide (6.156) is de tewerkstelling van arbeiders eerder beperkt te noemen.

Op gemeentelijk niveau vinden we de meeste arbeiders niet terug in een gemeente uit het arrondissement Kortrijk, maar wel in Brugge (21.131 arbeiders). In Mesen - officieel de kleinste stad van België - werken slechts 44 arbeiders.

Bedienden

Tabel 2 geeft een overzicht van het aantal bedienden in West-Vlaanderen. De cijfers tonen aan dat de provincie eind 2007 207.562 bedienden tewerkstelde. 51,7% hiervan werkte in de quaire sector, 34,1% in de tertiaire sector, 14,1% in de secundaire sector en slechts 0,1% in de primaire sector. Voor alle West-Vlaamse arrondissementen geldt dat het aantal bedienden het grootst was in de quaire sector, gevolgd door de tertiaire, secundaire en primaire sector.

Uit de tabel blijkt eveneens dat het arrondissement Brugge koploper is met 59.985 bedienden. Het arrondissement Kortrijk telt iets meer dan 55.000 bedienden. Het arrondissement Roeselare staat op de derde plaats met 27.398 bedienden. Oostende (22.853) en Ieper (15.026) bekleden plaats vier en vijf. Het arrondissement Tielt sluit aan met 11.803 bedienden. Net als bij het aantal arbeiders, zijn het de arrondissementen Veurne en Diksmuide die de minste bedienden tewerkstellen. Hun aantal is er respectievelijk gelijk aan 9.572 en 5.336.

Wanneer we kijken op gemeentelijk niveau, zien we dat Brugge opnieuw de meeste bedienden tewerkstelt (40.691). Op de tweede plaats komt Kortrijk met 26.060 bedienden, gevolgd door Oostende en Roeselare (respectievelijk 16.949 en 16.241 bedienden). Het is opnieuw de stad Mesen die met 46 bedienden hekkensluit is.

Aanwezigheidsindex

De acht West-Vlaamse arrondissementen verschillen op het vlak van de aard van de loontrekkende jobs. Figuur 1 geeft een beeld van het belang van het aantal

Tabel 1

Totaal aantal arbeiders, naar hoofdsector, in de West-Vlaamse gemeenten, 31 december 2007

	Primaire sector	Secundaire sector		Tertiaire sector	Quartaire sector	Totaal	
		Industrie	Bouw	Totaal			
Beernem	21	580	201	781	750	335	1.887
Blankenberge	1	53	87	140	881	366	1.388
Brugge	53	3.594	1.106	4.700	11.192	5.186	21.131
Damme	50	68	191	259	319	211	839
Jabbeke	55	261	408	669	490	199	1.413
Knokke-Heist	49	191	607	798	2.347	600	3.794
Oostkamp	76	1.512	359	1.871	821	273	3.041
Torhout	27	580	498	1.078	970	787	2.862
Zedelgem	67	2.661	585	3.246	836	203	4.352
Zuienkerke	29	7	83	90	113	20	252
Arrondissement Brugge	428	9.507	4.125	13.632	18.719	8.180	40.953
Diksmuide	45	521	536	1.057	840	524	2.466
Houthulst	25	252	163	415	188	171	799
Koekelare	24	83	148	231	313	111	679
Kortemark	52	642	174	816	635	202	1.705
Lo-Reninge	28	215	71	286	137	56	507
Arrondissement Diksmuide	174	1.713	1.092	2.805	2.113	1.064	6.156
Heuvelland	32	395	100	495	358	97	982
Ieper	81	2.837	1.094	3.931	2.911	2.188	9.111
Langemark-Poelkapelle	37	954	149	1.103	170	105	1.415
Mesen	1	0	7	7	31	5	44
Poperinge	98	1.064	308	1.372	696	338	2.504
Vleteren	17	20	29	49	106	40	212
Wervik	49	711	150	861	397	347	1.654
Zonnebeke	33	762	255	1.017	370	127	1.547
Arrondissement Ieper	348	6.743	2.092	8.835	5.039	3.247	17.469
Anzegem	34	938	528	1.466	557	153	2.210
Avelgem	13	1.042	74	1.116	510	71	1.710
Deerlijk	44	1.144	491	1.635	465	165	2.309
Harelbeke	61	1.888	835	2.723	1.069	366	4.219
Kortrijk	121	3.587	1.721	5.308	5.996	4.570	15.995
Kuurne	6	1.679	313	1.992	900	1.521	4.419
Lendelede	44	396	242	638	183	99	964
Menen	37	1.554	590	2.144	2.102	1.348	5.631
Spiere-Helkijn	5	143	43	186	165	9	365
Waregem	103	4.746	1.047	5.793	3.924	570	10.390
Wevelgem	72	2.841	654	3.495	1.603	342	5.512
Zwevegem	28	1.769	392	2.161	462	258	2.909
Arrondissement Kortrijk	568	21.727	6.930	28.657	17.936	9.472	56.633
Bredene	5	135	97	232	369	182	788
De Haan	14	18	139	157	580	257	1.008
Gistel	25	287	190	477	362	137	1.001
Ichtegem	35	187	256	443	428	150	1.056
Middelkerke	28	71	205	276	713	326	1.343
Oostende	34	2.287	719	3.006	5.191	2.574	10.805
Oudenburg	18	179	251	430	529	101	1.078
Arrondissement Oostende	159	3.164	1.857	5.021	8.172	3.727	17.079
Hooglede	61	1.614	234	1.848	390	431	2.730
Ingelmunster	111	732	514	1.246	371	195	1.923
Izegem	68	2.309	767	3.076	2.039	503	5.686
Ledegem	44	277	213	490	316	89	939
Lichtervelde	43	572	356	928	249	84	1.304
Moorslede	58	304	157	461	698	99	1.316
Roeselare	177	4.646	1.037	5.683	5.131	2.602	13.593
Staden	104	1.598	407	2.005	310	123	2.542
Arrondissement Roeselare	666	12.052	3.685	15.737	9.504	4.126	30.033
Ardooie	143	1.707	273	1.980	438	88	2.649
Dentergem	44	404	259	663	234	90	1.031
Meulebeke	39	827	381	1.208	308	157	1.712
Oostrozebeke	23	853	101	954	233	76	1.286
Pittem	92	545	209	754	396	122	1.364
Ruiselede	23	167	96	263	164	75	525
Tielt	73	2.417	512	2.929	1.516	472	4.990
Wielsbeke	33	3.736	137	3.873	394	91	4.391
Wingene	64	592	399	991	306	128	1.489
Arrondissement Tielt	534	11.248	2.367	13.615	3.989	1.299	19.437
Alveringem	18	118	58	176	86	57	337
De Panne	2	50	123	173	595	309	1.079
Koksijde	26	77	141	218	912	393	1.549
Nieuwpoort	18	224	185	409	836	314	1.577
Veurne	91	987	375	1.362	1.124	605	3.182
Arrondissement Veurne	155	1.456	882	2.338	3.553	1.678	7.724
WEST-VLAANDEREN	3.032	67.610	23.030	90.640	69.025	32.793	195.490

Bron: RSZ, Verwerking: dienst Economie, Provincie West-Vlaanderen en WES

Tabel 2

Totaal aantal bedienden, naar hoofdsector, in de West-Vlaamse gemeenten, 31 december 2007

	Primaire sector	Secundaire sector		Tertiaire sector	Quartaire sector	Totaal
		Industrie	Bouw			
Beernem	3	151	10	161	443	1.792
Blankenberge	0	42	6	48	734	1.832
Brugge	7	2.607	191	2.798	13.048	40.691
Damme	7	21	18	39	179	1.410
Jabbeke	5	123	61	184	370	1.149
Knokke-Heist	1	96	43	139	2.601	5.148
Oostkamp	3	708	54	762	851	2.264
Torhout	2	113	87	200	759	3.133
Zedelgem	5	857	46	903	759	2.486
Zuienkerke	0	1	1	2	29	80
Arrondissement Brugge	33	4.719	517	5.236	19.773	59.985
Diksmuide	2	159	89	248	704	2.076
Houthulst	2	95	7	102	105	1.050
Koekelare	1	26	9	35	244	603
Kortemark	1	144	45	189	401	1.304
Lo-Reninge	2	46	2	48	83	303
Arrondissement Diksmuide	8	470	152	622	1.537	5.336
Heuvelland	3	92	15	107	141	548
Ieper	5	1.287	138	1.425	2.313	8.444
Langemark-Poelkapelle	3	192	19	211	105	643
Mesen	0	2	0	2	16	46
Poperinge	5	310	34	344	761	2.961
Vleteren	1	5	6	11	74	190
Wervik	16	187	12	199	467	1.375
Zonnebeke	4	215	31	246	259	819
Arrondissement Ieper	37	2.290	255	2.545	4.136	15.026
Anzegem	2	207	87	294	548	1.296
Avelgem	1	201	10	211	324	1.229
Deerlijk	0	278	98	376	707	1.411
Harelbeke	6	774	227	1.001	1.196	3.253
Kortrijk	11	2.614	416	3.030	8.745	26.060
Kuurne	0	847	50	897	1.159	2.694
Lendelede	1	116	26	142	156	476
Menen	0	635	63	698	1.501	4.856
Spiere-Helkijn	0	54	4	58	90	211
Waregem	7	1.340	216	1.556	3.473	8.043
Wevelgem	5	933	87	1.020	1.640	3.801
Zwevegem	2	900	26	926	548	2.259
Arrondissement Kortrijk	35	8.899	1.310	10.209	20.087	55.589
Bredene	0	45	3	48	261	951
De Haan	0	17	6	23	392	1.149
Gistel	2	102	15	117	336	1.039
Ichtegem	5	90	26	116	249	658
Middelkerke	0	75	29	104	706	1.607
Oostende	0	1.030	136	1.166	7.189	16.949
Oudenburg	2	34	39	73	229	500
Arrondissement Oostende	9	1.393	254	1.647	9.362	22.853
Hooglede	3	473	39	512	325	1.826
Ingelmunster	5	386	92	478	466	1.304
Izegem	3	1.120	100	1.220	1.623	4.970
Ledegem	2	65	22	87	230	557
Lichtervelde	5	125	79	204	329	744
Moorslede	2	68	15	83	306	755
Roeselare	47	1.953	211	2.164	5.927	16.241
Staden	7	234	42	276	262	1.001
Arrondissement Roeselare	74	4.424	600	5.024	9.468	27.398
Ardoois	38	410	74	484	387	1.215
Dentergem	1	124	24	148	165	591
Meulebeke	0	254	64	318	308	1.045
Oostrozebeke	0	225	3	228	397	804
Pittem	11	122	32	154	210	778
Ruislede	3	25	6	31	172	667
Tielt	14	706	110	816	1.199	4.131
Wielsbeke	1	1.044	19	1.063	366	1.645
Wingene	5	164	28	192	333	927
Arrondissement Tielt	73	3.074	360	3.434	3.537	11.803
Alveringem	1	25	2	27	63	212
De Panne	0	7	17	24	541	1.159
Koksijde	0	49	13	62	871	3.006
Nieuwpoort	0	106	24	130	584	2.050
Veurne	6	266	50	316	824	3.145
Arrondissement Veurne	7	453	106	559	2.883	9.572
WEST-VLAANDEREN	276	25.722	3.554	29.276	70.783	207.562

Bron: RSZ, Verwerking: dienst Economie, Provincie West-Vlaanderen en WES

arbeiders- en bediendenjobs in de acht West-Vlaamse arrondissementen. Hiervoor werd gebruikgemaakt van de aanwezigheidsindex. De aanwezigheidsindex duidt per arrondissement aan in welke mate arbeiders en bedienden sterker of minder sterk aanwezig zijn in vergelijking met het gemiddelde in Vlaanderen. Daartoe wordt de verhouding tussen het aantal loontrekkende jobs in dit arrondissement en het totale aantal personen op arbeidsleeftijd in dat arrondissement vergeleken met dezelfde verhouding voor het Vlaamse Gewest.

De aanwezigheidsindex (AI) van de arbeiders (bedienden) kan als volgt worden geïnterpreteerd:

- $AI < 1$:
het aantal arbeiders (bedienden) in het betrokken arrondissement ligt lager dan het gemiddelde in Vlaanderen. De arbeiders (bedienden) zijn in dit arrondissement dus minder sterk aanwezig dan in Vlaanderen in het algemeen;
- $AI = 1$:
het aantal arbeiders (bedienden) in het betrokken arrondissement is gelijk aan het gemiddelde in Vlaanderen. Het arrondissement kent met andere woorden een normale aanwezigheid van het aantal arbeiders (bedienden);

- $AI > 1$:
het aantal arbeiders (bedienden) in het betrokken arrondissement is groter dan het gemiddelde in Vlaanderen. De arbeiders (bedienden) in dit arrondissement zijn dus sterker aanwezig dan in Vlaanderen in het algemeen.

De aanwezigheidsindex voor arbeiders en bedienden binnen de provincie West-Vlaanderen is respectievelijk gelijk aan 1,2 en 0,9. Dit betekent dat er in West-Vlaanderen 20% meer arbeiders en 10% minder bedienden aanwezig zijn dan gemiddeld in Vlaanderen.

De arrondissementen Brugge en Kortrijk kennen zowel voor de arbeiders als voor de bedienden een aanwezigheidsindex van minstens 1. Dit wijst erop dat deze twee arrondissementen sterk vertegenwoordigd zijn op het vlak van het aantal arbeiders en bedienden.

Het aantal arbeiders in de arrondissementen Diksmuide en Oostende ligt lager dan gemiddeld (zie **figuur 1**). Alle andere arrondissementen zijn sterk vertegenwoordigd op het vlak van het aantal arbeiders. Voor wat betreft de bedienden binnen de provincie kent enkel het arrondissement Brugge een licht sterkere aanwezigheid (aanwzighheidsindex van 1,1). Het arrondissement Kortrijk kent voor de bedienden een aanwezigheidsindex van 1. ■

Samengevat

West-Vlaanderen telde eind 2007 195.490 arbeiders en 207.562 bedienden. De meeste arbeiders en bedienden werkten in de arrondissementen Brugge, Kortrijk en Roeselare.

Het aantal arbeiders in West-Vlaanderen ligt 20% hoger dan gemiddeld in Vlaanderen. Het aantal bedienden in onze provincie ligt daarentegen 10% lager.

Binnen West-Vlaanderen kennen enkel de arrondissementen Brugge en Kortrijk een licht sterkere aanwezigheid van zowel arbeiders als bedienden.

Figuur 1

Belang van arbeiders en bedienden in de West-Vlaamse arrondissementen, 31 december 2007

Ontdek de nieuwe kantoren van Infrax in Torhout!

De perfecte weerspiegeling van ons idee
over ecologisch bouwen.

Kom een kijkje nemen!
Opendeurdag
Zondag 18 oktober
14.00 - 18.00 u.

De nieuwe Infrax-vestiging aan de Noordlaan in Torhout trekt meteen de aandacht. Dit architecturale hoogstandje valt op door zijn strakke lijnen. Dankzij een combinatie van de nieuwste geavanceerde technieken is dit een sterk staaltje van energiezuinig bouwen. Ontdek ons ultramoderne bouwwerk tijdens de opendeurdag.

Meer info: www.infrax.be
of bel naar 078 35 30 20

Met steun van de
Vlaamse overheid

met medewerking van

infrax

niet zichtbaar, wel belangrijk!

De vierde editie van 'Kwaliteitsvolle bedrijfsgebouwen in West-Vlaanderen' is uit!

Om bedrijven te stimuleren om meer aandacht te schenken aan een **duurzame architectuur in een kwaliteitsvolle omgeving**, brengt de provincie West-Vlaanderen voor het vierde jaar op rij de publicatie 'Kwaliteitsvolle bedrijfsgebouwen in West-Vlaanderen' uit.

De nieuwe editie bundelt zeven nieuwe inspirerende werkplekken in West-Vlaanderen:

- › Cayman uit Brugge
- › Telegroup bvba uit Gistel
- › Ampe.trybou architecten uit Oudenburg
- › Modular Lighting Instruments uit Roeselare
- › Vanhaerents nv uit Torhout
- › Duco Ventilation & Sun Control uit Veurne
- › Vanhalst Trading bvba uit Wevelgem

Alle projecten hebben oog voor de specifieke context, het zuinig ruimtegebruik, het compact en duurzaam bouwen en het creëren van een aangename werkomgeving.

U kunt het kijkboek 'Kwaliteitsvolle bedrijfsgebouwen in West-Vlaanderen 2008-2009' gratis verkrijgen in het Provinciaal Informatiecentrum Tolhuis in Brugge of aanvragen bij de provincie West-Vlaanderen, dienst Economie via economie@west-vlaanderen.be of 050 40 71 87.

West-Vlaanderen in feiten en cijfers

Benieuwd naar de sociaaleconomische situatie in de provincie West-Vlaanderen? Neem dan zeker de nieuwste uitgave van "West-Vlaanderen sociaaleconomisch - feiten en cijfers" editie 2009 eens door! Via beknopte teksten, grafieken, kaarten en tabellen komt u meer te weten over:

- › Demografie
- › Huisvesting
- › Welvaart
- › Tewerkstelling
- › Werkloosheid
- › Sociale economie
- › Opleiding
- › Indicatoren van economische activiteit
- › Innovatie
- › Transport, distributie en logistiek
- › Land- en tuinbouw
- › Zeevisserij
- › Toerisme

De publicatie bevat voornamelijk cijfermateriaal op bovenlokaal niveau (arrondissementen en provincie), maar in de cijferbijlage kunnen ook gegevens tot op gemeentelijk niveau teruggevonden worden.

De digitale versie van de publicatie vind je op www.west-vlaanderen.be/economie. Een gedrukte versie van 'West-Vlaanderen sociaaleconomisch - feiten en cijfers' is gratis te verkrijgen in het Provinciaal Informatiecentrum Tolhuis, Jan Van Eyckplein 2, 8000 Brugge (T 0800 20 021, E provincie@west-vlaanderen.be).

Voor meer informatie kunt u terecht bij Nele Depestel via nele.depestel@west-vlaanderen.be of bij Sabine Traen via sabine.traen@west-vlaanderen.be.

Brugse bedrijven investeren in Horecamarkt

Vijf Brugse familiebedrijven die leveren aan de horeca kregen van het schepencollege groen licht voor het bouwen van een Horecamarkt. Het wordt een soort **supermarkt waar horecabedrijven hun inkopen kunnen doen**.

De nieuwe Horecamarkt brengt vijf Brugse groothandelaars onder één dak: groente- en fruitspecialist Gold Swan, horecagroothandel De Prest Foodservice, visverdelers Fish Express, de Brugse Vleescentrale en Kitchen Factory.

De bedrijven investeren samen 10 miljoen euro in de Horecamarkt die op een braakliggend terrein aan de Jacob Van Arteveldestraat komt. De bouw begint begin oktober. Tegen de zomer van 2010 moet het complex zijn deuren openen. Er zullen een zeventigtal mensen werken.

Het clusteren van de activiteiten zal voor een kostenbesparing zorgen en moet de bedrijven helpen om zich te wapenen tegen concurrenten die ook het hele assortiment aanbieden.

Ook interesse in een groepsaankoop gas en elektriciteit?

Na een sterke daling zijn de energieprijzen opnieuw in stijgende lijn. Op het juiste moment een goed contract afsluiten, kan bedrijven veel geld besparen. Na de succesvolle groepsaankopen van 2007 en 2008 lanceert de **POM West-Vlaanderen** opnieuw een **groepsaankoop elektriciteit en gas voor West-Vlaamse bedrijven**. Door het groeperen van de energiebehoeften van verschillende bedrijven kan een voordeliger tarief bekomen worden bij de leveranciers. De vorige groepsaankopen leverden voor sommige deelnemers besparingen op tot 10.000 euro!

Via een analyse van de elektriciteits- en/of gasfacturen komen deelnemende bedrijven te weten of de facturatie correct gebeurt, of ze een competitief contract hebben en of een groepsaankoop een voordeel kan bieden. Alle bedrijven krijgen ook een aantal gepersonaliseerde tips om rationeel om te springen met energie.

Foto: POM West-Vlaanderen

► Voor meer informatie, contacteer de projectcoördinator energie van de POM West-Vlaanderen Geert Dangreau via geert.dangreau@west-vlaanderen.be of via 050 40 72 67.

wvi in 2008: enkele cijfers

Bedrijfshuisvesting. Daar waar de grondaankoop in 2008 op 70 hectare bleef hangen, steeg de verkoop van 47 naar 51 hectare. Verdeeld over 26 terreinen werden 52 bedrijven gehuisvest. In de tweede helft van het jaar noopte de economische crisis sommige bedrijven ertoe hun aankoopbeslissingen uit te stellen, maar de vraag naar bouwrijpe percelen bleef erg groot. Het was en is voor wvi nog steeds nagenoeg onmogelijk om een stevige ijzeren voorraad aan te leggen. Blikvangers vorig jaar waren zeker de verkoop van het Auriscentrum en modules van Ieper Business Park.

Wvi blijft werk maken van duurzame kwaliteit en parkmanagement. De implementatie van een uniforme bewegwijzering op hun bedrijventerreinen, de aandacht voor collectieve bewaking en groenonderhoud en het streven naar CO₂-neutrale bedrijventerreinen bewijzen dit.

Woonprojecten. De grondaankoop voor woonprojecten steeg van 7,5 tot 18 hectare, verdeeld over 10 projecten. De verkoop van traditionele kavels steeg tot 135 percelen, waarvan 72 in een verkaveling in Roeselare-Beveren. Potentieel verkavelbare

Foto: wvi

terreinen blijven erg schaars. De huisvestingsprojecten voor bejaarden, alleenstaanden en kleine gezinnen, die wvi in opdracht van OCMW's en gemeenten realiseert, blijven in de lift. Samen met andere partners realiseert wvi de komende jaren de duurzame stadsuitbreiding Oostsector in Ieper, een voorbeeldproject dat verschillende duurzaamheidsaspecten integreert.

► Het volledige jaarverslag 2008 is te raadplegen op www.wvi.be

Ship Support bergt wrak sportvliegtuigje

Eind augustus stortte een klein eenmotorig recreatievliegtuigje neer in de Noordzee. Net voordat het toestel tot op een diepte van veertien meter zank, kon de piloot gered worden.

Het incident deed zich voor op ongeveer 20 km van de Belgische kust, niet ver van de Franse grens. Meerdere firma's werden gecontacteerd om het wrak te bergen en het was uiteindelijk de **Nieuwpoortse firma Ship Support Technics** die in consortium met de Nederlandse firma Multtraship de opdracht mocht uitvoeren. Nadat na een verkenningsduik was gebleken dat het wrak zich nog in een goede staat bevond, kon het wrak op dinsdag 8 september met een kraanschip worden gelicht. De restanten van het vliegtuig werden daarna naar Oostende getransporteerd.

Ship Support is gespecialiseerd in snel interventiewerk, bergings- en sleepwerk op zee en herstellingen van jachten en vissersvaartuigen. In het bergen van schepen heeft Ship Support dan ook een ruime ervaring. Een vliegtuig bovenhalen was echter een primeur!

MyMachine krijgt unieke erkenning van United Nations

MyMachine laat kinderen van een lagere school een 'droom-machine' bedenken (een **idee**) die dan verder wordt uitgewerkt door hogeschoolstudenten. Industriële (productontwerpen) (een **ontwerp**) om tenslotte te worden gerealiseerd door leerlingen uit het technisch secundair onderwijs (een **machine**). Gedurende het ganse traject kunnen kinderen en studenten een beroep doen op de expertise en ondersteuning van diverse bedrijven en organisaties om zo de knapste machines te realiseren.

MyMachine ontvangt, als eerste Belgische initiatief ooit, de unieke **World Summit Award** erkenning. Deze prestigieuze onderscheiding wordt uitgereikt door de Verenigde Naties. Ze vormt een springplank om de digitale kloof te dichten door het wereldwijd selecteren en promoten van creatieve en innovatieve toepassingen. MyMachine is mede dankzij de mooie website, een realisatie van Indie Group, bekroond als een uitmuntend voorbeeld van creativiteit en innovatieve e-content.

Tijdens het school- en academiejaar 2008-2009 liep de pilootfase van MyMachine met enkele scholen in de Regio Kortrijk. Vanaf het school- en academiejaar 2009-2010 wordt MyMachine uitgebreid over de ganse provincie West-Vlaanderen.

MyMachine is een gezamenlijk initiatief van het Streekfonds West-Vlaanderen, de Intercommunale Leiedal, en Howest, de hogeschool West-Vlaanderen.

Meer info: www.mymachine.be

Tentoonstelling: Good Design is Good Business

De **Interieur Foundation** stelt in samenwerking met de nieuwe tradeshow **Design at Work** de tentoonstelling **Good Design is Good Business** voor. Deze tentoonstelling toont een overzicht van de Belgische bedrijven en ontwerpers die in 2009 een prestigieuze *red dot award* in ontvangst mochten nemen of genomineerd werden voor een prijs. De *red dot awards* gelden als een van de meest prestigieuze en serieuze awards in de designwereld.

Eén voor één zijn de winnende objecten staaltjes van vernieuwing en innovatie, gerealiseerd door bedrijven die bewust en vernieuwend met design en productontwikkeling omgaan binnen een positieve mix van onderzoek, marketing en ervaring.

Voor de categorie product design 2009 waren er 3.231 inzendingen uit 49 landen. Dit jaar sleepten een merkwaardig groot aantal Belgische bedrijven en ontwerpers awards en nominaties in de wacht. Het gaat dus goed met de Belgische productontwikkeling en design! En ook met de West-Vlaamse, want tussen de winnaars zaten ook enkele bedrijven uit onze provincie! Vooral onze verlichtingssector viel in de smaak bij de internationale jury. **Delta Light** viel voor het eerst in de prijzen met de Topix wandverlichting en **Wever & Ducré** kreeg een prijs voor de *Concrete Tube*, ontworpen door Wall-y. Benieuwd naar de andere Belgische *red dot award* winnaars? Neem dan zeker eens een kijkje op www.designatwork.be.

De tentoonstelling "*Good Design is Good Business*" loopt tot en met 16 oktober in het Interieurhuis, Groeningestraat 37, 8500 Kortrijk en is elke werkdag open voor het publiek van 9.00 uur tot 18.00 uur.

De reizende tentoonstelling zal daarna te zien zijn tijdens Design at Work 09, van 6 tot 10 december. Daarna reist de selectie naar andere Europese steden. Meer info op www.designatwork.be

Foto: Delta Light

[Toerisme]**» Publieksonderzoek in Leuven**

Net als in 2008 organiseert WES ook dit najaar een onderzoek bij diverse doelgroepen van de stad Leuven. Inwoners, bovenlokale recreanten, dagtoeristen en verblijftoeristen worden ondervraagd over diverse topics zoals het imago van de stad, de motieven om Leuven te bezoeken, de ondernomen activiteiten, de gebruikte informatiebronnen, de bestedingen en de tevredenheid.

Het onderzoek in 2009 heeft een extra dimensie, omdat in september het nieuwe stadsmuseum M opent met een tentoonstelling rond "Rogier van der Weyden 1400 | 1464. De Passie van de Meester". Het is de bedoeling om ook de impact van de tentoonstelling te evalueren en de behoeften van de bezoekers aan dit evenement na te gaan, om zo toekomstige culturele evenementen en/of tentoonstellingen beter op deze behoeften af te kunnen stemmen en om Leuven op deze manier op de culturele kaart te plaatsen.

» Voor meer informatie over dit onderzoek, contacteer Anne Verhaeghe via anne.verhaeghe@wes.be.

» Strategisch plan voor de ontwikkeling van het toerisme in Lier

Lier is een compact, charmant stadje met een interessant cultuur-historisch patrimonium, een belangrijk literair verleden en een groen buitengebied.

In opdracht van het stadsbestuur van Lier werkt WES aan de opmaak van een plan dat de strategie moet uittekenen voor de ontwikkeling van het toerisme in deze stad.

Het toeristisch beleidsplan moet een toekomstvisie aangeven met indicaties van de richtingen die het toeristisch beleid in de komende periode moet uitgaan op het vlak van keuze van producten en markten, productontwikkeling, commercialisering, communicatie en interne organisatie. Dit gebeurt met een specifiek tijdsmoment voor ogen, namelijk de organisatie van het evenement 800 jaar Lier in 2012.

» Voor meer informatie over dit project, contacteer Els Ameloot via els.ameloot@wes.be.

[Sociaaleconomisch beleid]

» WES brengt het koopgedrag van de Antwerpse consument in kaart

De provincie Antwerpen wil een optimaal detailhandelsbeleid voeren. Om de visievorming zo goed mogelijk in te vullen, werd aan WES gevraagd om de vraag en het aanbod in deze provincie te onderzoeken. Deze studie wordt een belangrijk werkinstrument voor de gemeenten en de provincie om de detailhandel te stimuleren.

Het onderzoek start met een aanduiding van de belangrijkste kwalitatieve trends aan de vraag- en aanbodzijde. Een telefonische enquête bij 7.000 consumenten moet vervolgens het koopgedrag van de Antwerpenaar gedetailleerd in kaart brengen. Naast deze enquêtes bevat de studie ook een inventarisatie van de winkelpanden in alle Antwerpse gemeenten.

Per gemeente worden de onderzoeksgegevens en een beknopte SWOT-analyse van de detailhandel samengebracht in een fiche of **profielschets**. Deze profielschets moet iedere gemeente, alsook de provincie Antwerpen, in staat stellen om in de toekomst een optimaal detailhandelsbeleid te voeren.

» Voor meer informatie over dit onderzoek, contacteer Pascal Steeland via pascal.steeland@wes.be.

» Commercieel masterplan versterkt de binnenstad van Maaseik

Om haar binnenstad te versterken, is de gemeente Maaseik volop bezig met het opmaken van een commercieel masterplan. Het gemeentebestuur riep hiervoor de hulp in van WES.

WES zorgt in eerste instantie voor de methodologische ondersteuning bij het in kaart brengen van het huidige profiel van de gemeente Maaseik. De dienst Economie zorgt zelf voor de gegevensverzameling en -verwerking, WES staat hen met raad en daad bij. Dit maakt het voor de gemeente gemakkelijker om in de toekomst zelf dergelijk onderzoek uit te voeren.

Nadat de huidige situatie in kaart is gebracht, start WES met de opmaak van het actieplan. Dit plan moet de gemeente in staat stellen om via concrete en realiseerbare acties de binnenstad op het vlak van leefbaarheid, horeca en detailhandel te versterken.

» Voor meer informatie over dit project, contacteer Lieselot Denorme via lieselot.denorme@wes.be.

Deblokkering van banktegoeden na overlijden

Stephan Janssens • Ernst & Young Tax Consultants

Op het ogenblik van het overlijden van één van de partners in een huwelijk (of bij wettelijke samenwoning), treden een hele reeks wettelijke bepalingen in werking. Naast de erfrechtelijke overgang van goederen zijn er ook een hele reeks fiscale bepalingen die vaders Staat moeten beschermen tegen het "verstoppingen" van de nalatenschap. Een wetgeving die niet meer past in onze moderne maatschappij.

Overlijden : de fiscus slaat toe

De laatste tien jaar zijn de tarieven op het gebied van successierechten sterk gedaald. Toch blijft het een "zware" belasting. Het vermogen waarvoor u, samen met uw partner, heeft gewerkt en gespaard, wordt

er echt door aangetast.

Deze "aantasting" voelt u niet meteen. Indien de overledene in België woonde, moet de aangifte inzake successierechten immers pas vijf maanden later ingediend worden. De afrekening zelf volgt nog enkele maanden later.

Veel concreter, en werkelijk meteen na het overlijden, zijn de verplichtingen van de bank voor wat betreft de gelden en waarden die u bij hen heeft gedeponneerd.

De kluis gaat dicht

Als u bij een bankinstelling een safe hebt, dan is de bank verplicht dit aan te geven aan de belastingadministratie. Zo kan de administratie een ambtenaar langs sturen bij het openen ervan.

De bank mag u bovendien geen toegang

verlenen tot de kluis. De maatregel is duidelijk bestemd om het verstoppingen van activa tegen te gaan. Voorheen ging het dan vooral om waardepapieren zoals obligaties en aandelen, maar vermits dit soort documenten binnen een aantal jaren per definitie op naam of gedematerialiseerd moeten zijn, is dat argument niet echt meer aan de orde.

Verder kunt u natuurlijk ook waardevolle roerende goederen zoals munten en juwelen in een kluis bewaren, maar in deze wereld zonder grenzen zijn er - voor wie dit soort goederen écht wil verstoppingen - voldoende alternatieven voor een kluis in een Belgische bank.

De rekening wordt geblokkeerd

Een ander en vaak acuut probleem is het blokkeren van de rekening op naam van de overledene.

Op het ogenblik dat de bank op de hoogte gebracht wordt van het feit dat de titularis van een rekening overleden is, wordt deze rekening geblokkeerd tot de ontvanger van de successierechten of de notaris een attest of akte van erfopvolging opmaakt.

Dit geldt voor alle rekeningen waar de overledene ergens iets mee te maken had. Rekeningen op zijn (haar) naam, maar ook rekeningen waar hij (zij) mede-titularis van was, of waar hij (zij) kon over beschikken. Een gemeenschappelijke rekening, van man en vrouw, maar ook van de vriendenclub "de lustige kaarters" ... het wordt allemaal geblokkeerd.

Vooraf in een standaard huisgezin, met een zicht- en spaarrekening op naam van het koppel is dit faliekant: de langstlevende kan immers gedurende soms weken niet aan het geld dat op die rekening staat en moet soms zelfs lenen om de gewone dagelijkse uitgaven te bekostigen.

Deblokkering kan

Zonder een akte of attest van erfopvolging kon de bankier de gelden van een overle-

den persoon tot nog toe niet deblokken. Een recente wet zorgt er echter voor dat dit anachronisme een beetje uit onze wetgeving verdwijnt. Met ingang van 31 augustus 2009 kan namelijk een gedeeltelijke deblokkering gevraagd worden.

Onder de volgende voorwaarden kunt u als langstlevende uitbetaling vragen van sommen die op de rekening staan:

- a) u bent langstlevende echtgenoot of wettelijk samenwonende;
- b) u moet het vragen;
- c) u kan enkel uitbetaling vragen van tegoeden die afkomstig zijn van een gemeenschappelijke of onverdeelde zicht- of spaarrekening (dus niet van de eigen rekening van de overledene);
- d) de uitgekeerde som mag niet meer bedragen dan de helft van de beschikbare creditsaldi en in elk geval niet meer dan 5.000 EUR (deze grens geldt voor alle rekeningen samen, zelfs bij meerdere banken).

De uitbetaling geldt als een voorschot op wat u zult krijgen uit de nalatenschap. Als u teveel opgevraagd hebt, dan krijgen de

andere erfgenamen (bijvoorbeeld de kinderen) een vordering tegenover u voor dezelfde som.

Ten slotte is het ook belangrijk te noteren dat, als u gebruikmaakt van dit systeem, u de nalatenschap niet meer kan verwerpen of aanvaarden onder voorrecht van boedelbeschrijving. In geval van een nalatenschap met belangrijke schulden moet u hier goed mee uitkijken.

Een stap... in de verkeerde richting

In deze moderne informatiemaatschappij waar de fiscus beter weet wat uw inkomen is dan uzelf, is deze wet een stap in de verkeerde richting. Het blokkeren van tegoeden op de rekening blijft de regel, deblokkering een uitzondering onder voorwaarden. Waarom? Als de bank aan de fiscus meedeelt wat de stand van de rekening was de dag van het overlijden of de dag ervoor, kan daar geen discussie over bestaan. Wat is dan nog de zin van blokkeren?

De nieuwe regeling is in feite de bevestiging van een systeem dat dringend moet afgeschaft worden. Helaas zullen we het er wel weer een tijdje moeten mee doen... ■

Colofon

De artikelen in West-Vlaanderen Werkt zijn niet noodzakelijk de weergave van officiële standpunten van WES. Bij naamvermelding verschijnt de bijdrage onder de verantwoordelijkheid van de auteur.

Reproductie van of verwijzing naar één van de artikelen mag uitsluitend met correcte vermelding van auteur en bron, én mits het bezorgen van een kopie aan de redactie.

Beschermcomité

P. Breyne, gouverneur
voorzitter WES
prof. em. dr. O. Vanneste, eregouverneur
D. De Fauw, J. Durnez, B. Naeyaert, G. Pertry,
M. Titeca-Decraene, P. Van Gheluwe
leden van de deputatie

Redactiecomité

Voorzitter: prof. dr. N. Vanhove
R. De Keyser, H. Desmyttere,
T. Termote, L. Denorme, B. Declerck, J. Van-
nieuwenhuyse, M. Van Looveren, P. Steeland,
L. Vanden Bussche

Eindredactie

Lieselot Denorme

Verantwoordelijke uitgever

N. Vanhove
Krakkestraat 3, 8200 St.-Andries (Brugge)

Advertentiewerving

Lieselot Denorme
tel. 050 36 67 74 - fax 050 36 31 86
e-mail: lieselot.denorme@wes.be

Oplage: 4.500 exemplaren

Redactie

WES vzw
Baron Ruzettelaan 33
8310 Brugge-Assebroek
tel. 050 36 71 36
fax 050 36 31 86
BTW BE 408 382 668
E-mail: redactie@wes.be
website: www.wes.be

Ontwerp lay-out: WES
Drukkerij: Goekint Graphics, Oostende
Foto cover: VTI Waregem

Lid van de Unie van de Uitgevers van de Periodieke Pers

West-Vlaanderen Werkt wordt gedrukt op houtvrij en milieuvriendelijk gebleekt papier.

ISSN=1374-6235

'West-Vlaanderen Werkt'

West-Vlaanderen Werkt is een uitgave van WES vzw.

In elk nummer brengen wij:

- sociaal economisch nieuws met speciale aandacht voor West-Vlaanderen;
- wetenschappelijk onderbouwde artikelen en actuele informatie voor privaat en publiek management.

Abonnement

Een jaarabonnement 2009 is gratis.
Het tijdschrift 'West-Vlaanderen Werkt' verschijnt vier maal per jaar.
Registreren kan via de website van WES: www.wes.be

Wet op de privacy van 8/12/1992

'West-Vlaanderen Werkt' wordt u gratis toegestuurd door WES vzw. Indien uw gegevens onjuist zijn of indien u het tijdschrift niet meer wenst te ontvangen, neem dan contact op met de redactie. WES deelt uw persoonlijke gegevens niet mee aan derden.

Lokale economie

"Behandeling van vergunningsaanvragen voor handelsvestigingen", een praktische digitale handleiding op cd-rom voor ambtenaren lokale economie, 2006, € 250 (incl. BTW en verzendingskosten).

Meerwaardeneconomie

'Zonder vooroordelen' - getuigenissen van West-Vlaamse organisaties over het werken met kansengroepen, 2007, 48 blz., gratis publicatie.

Regionale economie

(Ver)ken uw grens. Onderzoek naar de grensoverschrijdende bezoekersstromen in de Euregio Scheldemond, 2007, 35 blz.

Toerisme

Tourism Studies in Bruges, 2002, 64 blz., € 15,00

Reeks

Facetten van West-Vlaanderen

- 45 Bezetting van de bedrijventerreinen in West-Vlaanderen, 1998, 322 blz., € 36,94
- 46 Het logiesaanbod aan de kust, 1998, 56 blz., € 14,63
- 47 Mestproblematiek in de provincie West-Vlaanderen 1999, 73 blz., € 18,59
- 48 Behoeftenanalyse hoger onderwijs in West-Vlaanderen 1999, 40 blz., € 12,39
- 49 Bevolking en gezinnen in West-Vlaanderen 2000-2010, 1999, 44 blz., € 12,39
- 50 De integratie van moeilijk plaatsbare groepen op de arbeidsmarkt in West-Vlaanderen, 2002, 65 blz., € 15,00
- 51 Evaluatiemethode voor centrumbeheer, 2003, 75 blz., € 20,00
- 52 Strategisch plan voor de haven van Brugge-Zeebrugge, 2005, 64 blz., € 20,00
- 53 De migratie van West-Vlaamse jongeren: migratiemotieven en de gevolgen hiervan op de West-Vlaamse arbeidsmarkt en knelpuntberoepen, 2005, 47 blz., € 20,00
- 54 Duurzame kwaliteit voor bedrijventerreinen, 2006, 64 blz., € 25,00
- 55 Koopstromen in kaart, 2007, 102 blz., € 25,00
- 55 Logistieke poort West-Vlaanderen, 2008, 82 blz., € 25,00

De betalende publicaties zijn BTW inbegrepen, exclusief portkosten

De volledige lijst van alle publicaties van WES kunt u verkrijgen bij

Jessie Rosseeuw,

e-mail: jessie.rosseeuw@wes.be

fax 050 36 31 86 - tel. 050 36 67 70

of op www.wes.be/publicaties

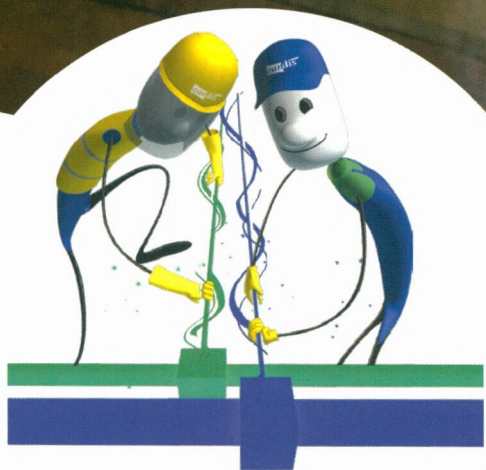
*Dag en nacht brengen we
elektriciteit en aardgas tot
bij u, thuis of op het werk*

Voor de uitvoering
van de verschillende exploitatietaken
doen de distributienetbeheerders
Gaselwest, Imea, Imewo,
Intergem, Iveka, Iverlek en
Sibelgas een beroep op Eandis.

Eandis is actief in 239 Vlaamse
gemeenten en zet ruim
3 800 medewerkers in
voor de dienstverlening.

www.eandis.be

eandis

altijd in uw buurt

